

CHESION

*citizenship education
on social inclusion*

THUIS OP SCHOOL

Toolkit voor school en gezin, gericht
op sociale inclusie, burgerschap, zelf-
ontwikkeling en bruggen slaan

Co-funded by the Erasmus+
Programme of the European Union

COLOFON

Cohesion: Toolkit: Thuis op school

Deze toolkit brengt docenten en ouders en daarmee de thuis- en schoolsituatie bij elkaar. De toolkit biedt informatie over communicatie en interactie met je kinderen/leerlingen en makkelijk te implementeren oefeningen voor zowel ouders als docenten van schoolgaande kinderen in de leeftijdsgroep 10-15.

AUTEURS

Willem Willems

[Elegast VZW.]

REDACTIE

Magda Rooze

Sander van Rooijen

ONTWIKKELD DOOR

Deze publicatie is ontwikkeld binnen het project “EU Cohesion” en biedt educatieve methodes gericht op tolerantie, inclusie en actief burgerschap. De projectactiviteiten worden aangestuurd door Arq Psychotrauma Expert Group (NL) met University College Roosevelt (NL), de Quilliam Foundation (UK), Grundtvigs Højskole (DK), Vzw Elegast Wijkwerking (BE), Sons and Daughters of the World (DK) en the London Borough of Newham (UK) als projectpartners.

EU Cohesion, 2020

www.cohesion.eu

Dit project is medegefinancierd door het Erasmus+ programma van de Europese Commissie. Deze publicatie geeft de mening weer van de auteurs; de Europese Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin is vervat.

Co-funded by the Erasmus+
Programme of the European Union

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	5
LINK MET LESMATERIAAL.....	6
MODULE 1: IK BEN.. WIE BEN JIJ?	7
THEORETISCHE ACHTERGROND.....	7
Regels en afspraken.....	7
Doel.....	8
OEFENINGEN.....	8
Oefening 1: Zinnen aanvullen.....	8
Oefening 2: Aankaarten.....	8
Oefening 3: Over de streep.....	9
Oefening 4: Eigenschappenspel.....	9
Oefening 5: Talentenwolk.....	10
MATERIALEN 1: ZINNEN AANVULLEN.....	11
MATERIALEN 2: TALENTENWOLK.....	12
MODULE 2: ANDERS, MAAR NIET VREEMD	13
THEORETISCHE ACHTERGROND.....	13
Doel.....	13
Toegevoegde waarde.....	14
Tips & Tricks.....	14
OEFENINGEN.....	15
Oefening 1: Filmfragment.....	15
Oefening 2: Stoelendans.....	16
Oefening 3: De krant.....	16
Oefening 4: Nieuwe kijk op vooroordelen.....	17
Oefening 5: Mijn buurt.....	18
Oefening 6: Met miljoenen samen.....	18
MODULE 3: IK KIES ZELF!	19

THEORETISCHE ACHTERGROND.....	19
Doel	20
Toegevoegde waarde	20
Tips & Tricks.....	21
OEFENINGEN.....	22
Oefening 1: Open gesprek.....	22
Oefening 2: Kwaliteiten en talenten.....	23
Oefening 3: 'Nee' leren zeggen.....	23
Oefening 4: Brandend gebouw.....	24
Oefening 5: Stellingenspel.....	25
MATERIALEN 3: KWALITEITEN	26
MATERIALEN 4: STELLINGEN.....	27
MODULE 4: IMPULS!	28
THEORETISCHE ACHTERGROND.....	28
Doel	29
Toegevoegde waarde	29
Conflict management scheme	30
Tips & Tricks.....	31
OEFENINGEN.....	32
Oefening 1: De spreekstoel.....	32
Oefening 2: Over de streep – Wie reageert er?.....	32
Oefening 3: Stop – denk – doe (SDD).....	33
Oefening 4: Ademhaling – Aandachtrij	33
Oefening 5: Krantenartikel	34
MATERIALEN 5: OVER DE STREEP.....	36
Theorie.....	36
Situaties.....	37
MATERIALEN 6: SDD-METHODE.....	38

Vragenlijst	39
MODULE 5: PRAAT MET MIJ	40
THEORETISCHE ACHTERGROND.....	40
Communicatietheorie	41
Doel	42
Tips & Tricks.....	42
OEFENINGEN.....	43
Oefening 1: Doorgeefzin	43
Oefening 2: Ik-boodschap.....	44
Oefening 3: Tekening beschrijven.....	44
Oefening 4: Rollenspel	45
Oefening 5: Doorvraagwedstrijd	45
MATERIALEN 8: TIPS ROLLENSPEL	47
MODULE 6: INGEKLEURDE WAARHEID	48
THEORETISCHE ACHTERGROND.....	48
Online risico's.....	49
Doel	50
Tips & Tricks.....	50
OEFENINGEN.....	52
Oefening 1: Brainstorm.....	52
Oefening 2: Stellingenspel.....	53
Oefening 3: Fake news.....	53
Oefening 4: Rollenspel	54
MATERIALEN 9: SAMENVATTING	55
MATERIALS 10: STELLINGEN EN REACTIES.....	56

INLEIDING

Scholen en ouders zijn erg belangrijk voor kinderen en hun ontwikkeling. Het is van groot belang dat we verbinding maken tussen deze twee leefwerelden van de kinderen. In deze toolkit hebben we een aantal modules ontwikkeld rond thema's die als maatschappelijk relevant worden ervaren door leerkrachten en gezinnen, maar toch een bepaalde moeilijkheidsgraad hebben om te bespreken met kinderen. Het is de bedoeling dat leerkrachten samen met ouders aan de slag gaan om een aantal praktische tools aan te leren zodat ze deze thema's kunnen bespreken met hun kinderen. De focus ligt op kinderen tussen 10 en 14 jaar maar de tools kunnen zeker ook gebruikt worden bij oudere kinderen.

De volgende modules zijn verwerkt in de toolkit:

- “Ik ben...wie ben jij?” module rond kennismaking
- “Anders maar niet vreemd” module rond inclusie en diversiteit
- “Ik kies zelf!” module rond groepsdruk
- “Impuls!” module rond conflicthantering
- “Praat met mij” module rond communicatie
- “Ingekleurde waarheid” module rond racisme en extremisme

Alle modules zijn praktisch opgebouwd en de focus ligt op samen actief aan de slag gaan. Er worden telkens een aantal oefeningen aangeboden waaruit gekozen kan worden en “Tips & Tricks” om de onderwerpen te kunnen bespreken met de kinderen.

Scholen kunnen vrij kiezen welke module relevant is voor hen en het beste aansluit bij hun leerdoelen. Ze zijn niet verplicht zich te engageren met elk thema. Informatie over de toolkit en instructievideo's, zijn terug te vinden op de website (www.cohesion.eu).

Er wordt geadviseerd om voor aanvang van de modules enkele verbindende kennismakingsoefeningen te doen met de leerkrachten en de ouders. Dit om de drempel te verlagen, het vertrouwen op te bouwen en te komen tot verbinding. Deze oefeningen kan je vinden bij de module “Ik ben.. wie ben jij?”.

LINK MET LESMATERIAAL

Cohesion biedt ook het IMIND lesmateriaal aan voor het basisonderwijs en een handboek voor docenten die op zoek zijn naar extra achtergrondinformatie. Beide materialen zijn te vinden op de website (www.cohesion.eu).

IMIND lesmateriaal:

Het modulaire lesmateriaal voor het basisonderwijs biedt 6 klassikale oefeningen aan met een focus op:

- Mindfulness
- Identiteit en rollen
- Perspectief en conflictresolutie

Het materiaal biedt stap-voor-stap instructies bij de oefeningen en een bondige uitleg van het thema. De oefeningen zijn makkelijk in te passen, leerzaam en leuk!

Handboek voor docenten:

Wil je dieper ingaan op de thema's die worden behandeld in de toolkit of het IMIND lesmateriaal? Het Cohesion Handboek voor docenten biedt je de essentiële achtergrondinformatie over:

- Identiteit
- Perspectief en conflictresolutie
- Politieke zelfredzaamheid
- Mindfulness

Bovendien biedt het handboek docenten inzicht in de impact die deze thema's hebben op schoolgaande jeugd en hoe deze thema's het best benaderd kunnen worden in de klas.

MODULE 1: IK BEN.. WIE BEN JIJ?

Module over het leggen van (duurzaam) contact

THEORETISCHE ACHTERGROND

In deze module is het de bedoeling om de ouders uitgebreid uitleg te geven over het doel van de gesprekken. Ze krijgen hier ook de kans hun eigen vragen en verwachtingen uit te spreken. Er zullen bovendien afspraken worden gemaakt om de gesprekken in goede banen te laten lopen. Dit om een maximum aan vertrouwen en transparantie te kunnen waarborgen. Ook ouders krijgen de kans om eigen afspraken, die ze zelf belangrijk vinden, toe te voegen (zie Regels en afspraken). Je kan deze mondeling toelichten, afdrukken en afgeven aan de deelnemers of op het schoolbord schrijven.

Regels en afspraken

Als deelnemer ga ik akkoord met de onderstaande groepsafspraken en zet ik mij in om deze zo goed mogelijk na te leven.

- Vertrouwelijkheid: Ik ga vertrouwelijk om met de persoonlijke informatie die ik van de andere deelnemers te horen krijg. De begeleiders gaan dus ook vertrouwelijk om met de persoonlijke informatie van de deelnemers. Met andere woorden: wat er binnen de groep verteld wordt, blijft binnen de groep.

- Respect: Ik ga met respect om met de andere deelnemers en begeleiders en ik mag van hen hetzelfde verwachten.
- Eerlijkheid: Tijdens de gesprekken zijn er geen juiste of foute antwoorden. Ik verkondig eerlijk mijn mening.
- Actieve inzet: Ik zet mij actief in en doe mijn best om de volledige module te kunnen volgen.
- Overig: Ter aanvulling of vervanging van deze regels, kan je het Behoeftenspel spelen. Zo komen ouders zelf tot regels en afspraken.

Na het vaststellen van de regels en afspraken, is het tijd voor de ouders en docenten om elkaar beter te leren kennen. Dit doen we aan de hand van actieve methodieken. Belangrijk is de bereidwilligheid om open te zijn en actief mee te werken. We vinden het belangrijk de kennismakingsfase niet te verwaarlozen en hier toch even tijd voor te maken.

Doel

Vanuit onze ervaring en bevragingen is kennisgeving belangrijk in elk soort samenwerkingsverband. Het is ook daarom dat we volgende fasen voorop stellen.

- **Train:** Train leerkrachten zodat ze vertrouwd zijn met de thema's waardoor ze hierover vol vertrouwen met de ouders en kinderen kunnen spreken.
- **Verbind:** Zorg voor verbinding tussen leerkrachten en ouders. Hierdoor wordt duidelijk dat ze beiden hetzelfde doel voor ogen hebben. Hiervoor is de kennismaakingsfase belangrijk.
- **Vertrouw:** Waar verbinding is, kan vertrouwen zijn. Vertrouwen is belangrijk om open te kunnen spreken en ervaringen te delen. Door het volgen van de modules zullen leerkrachten en ouders ook meer vertrouwen hebben open te spreken over moeilijke onderwerpen (bv. diversiteit, racisme,...)
- **Spreek:** Door het installeren van bovenstaande fasen kan er een mooi en interessant leer- en communicatieproces ontstaan voor zowel leerkrachten als ouders. Dit is voordelig voor beide partijen alsook voor de kinderen.

OEFENINGEN

Oefening 1: Zinnen aanvullen

- **Doel:** zicht krijgen op de belevingswereld van de ouders en leerkrachten door het laten aanvullen van zinnen.
- **Deelnemers:** onbeperkt
- **Duur:** 10 min.
- **Korte inhoud:** informatie delen
- **Benodigdheden:** stoelen in een kring, zinnen om aan te vullen (zie Materialen 1: Zinnen aanvullen)
- **Werkwijze:** leerkrachten en ouders zitten in een kring. De begeleider van de groep vraagt of iemand wilt starten (anders kiest hij/zij zelf iemand). De persoon die gekozen wordt kiest een nummer van 1 tot 20. De begeleider leest de zin voor en de andere persoon vult aan. De andere persoon krijgt daarna het blad met vragen en mag iemand anders aanwijzen die een nummer mag zeggen. Het spel gaat door tot iedereen is geweest (ook leerkrachten/begeleiders). Je kan de oefening ook omkeren en een eigenschap toekennen aan je kinderen. (bv. Mijn naam is Veerle en ik ben de moeder van toffe Tom en leuke Marieke,...)

Oefening 2: Aankaarten

- **Doel:** kennis maken met de hele groep.
- **Deelnemers:** onbeperkt

- **Duur:** 10-15 min.
- **Korte inhoud:** geheugenspelletje, kennismaakingspel
- **Benodigdheden:** papier, pen (het spel Aankaarten kan gebruikt worden maar is niet noodzakelijk)
- **Werkwijze:** iedere persoon krijgt een klein blad papier en schrijft drie eigenschappen van zichzelf op (kwaliteiten of werkpunten). De spelers lopen rond en proberen van zoveel mogelijk personen eigenschappen te weten te komen en waarom ze deze hebben opgeschreven. Verzamel na een tijdje iedereen en vorm twee gelijke groepen. Geef de briefjes van de ene aan de andere groep en zij trachten de eigenschappen van de andere groep terug aan de juiste persoon te geven en er het bijhorende verhaal bij te vertellen.

- **Werkwijze:** Iedereen staat aan een kant van de ruimte. Er wordt een stelling voorgelezen. Elk persoon die zich akkoord voelt met deze stelling mag naar de overkant wandelen. Er mag gevraagd worden om wat meer informatie te delen maar dit is niet noodzakelijk. Na elke stelling wandelt iedereen terug naar dezelfde kant.

Voorbeeldstellingen zijn:

- Ik ben een ouder.
- Ik heb een zorgende rol in mijn leven.
- Het is soms moeilijk om voor iemand te zorgen.
- Ik heb het gevoel dat ik soms tekort schiet.
- In België is het normaal dat kinderen ruzie maken met hun ouders.
- Af en toe ruzie maken is goed. Het klaart de lucht op.

Oefening 3: Over de streep

- **Doel:** elkaar beter leren kennen. Beseffen dat leerkrachten en ouders veel gemeenschappelijkheden hebben.
- **Deelnemers:** onbeperkt
- **Duur:** 10 – 15 min.
- **Korte inhoud:** informatie delen
- **Benodigdheden:** lokaal

Oefening 4: Eigenschapspel

- **Doel:** deelnemers elkaar beter leren kennen.
- **Deelnemers:** onbeperkt
- **Duur:** 10 min.
- **Korte inhoud:** geheugenspelletje
- **Benodigdheden:** stoelen in een kring
- **Werkwijze:** Iedereen zit op zijn stoel in een kring. De begeleider zegt

bijvoorbeeld: “Ik heet vriendelijke Veerle”. De persoon links van Veerle zegt nu: “Ik heet aardige Ali en ik zit naast vriendelijke Veerle”. De persoon links van Ali zegt dan: “Ik heet eerlijke Eva en ik zit naast aardige Ali, die zit naast vriendelijke Veerle.” Zo ga je de hele kring rond. Als er iemand moeite heeft om zich de namen te herinneren, mag de groep helpen.

Oefening 5: Talentenwolk

- **Doel:** deelnemers de talenten van zichzelf en hun kinderen laten delen
- **Deelnemers:** onbeperkt
- **Duur:** 10 – 15 min.
- **Korte inhoud:** talentenspel
- **Benodigheden:** talentenwolk vragen, blad en papier
- **Werkwijze:** Geef elke deelnemer een blad en papier of het invulblad (zie Materialen 2: Talentenwolk). Lees hen de vragen voor en laat hen deze beantwoorden op het papier. Deze oefening kan ook mondeling gedaan worden.

MATERIALEN 1: ZINNEN AANVULLEN

1. Ik hou van
2. Mijn zoon/dochter/leerlingen
3. Ik voel me
4. Ik zie ertegen op om
5. Ik heb wel eens verdriet
6. Het lukt me niet om
7. Ik ben wel eens bang
8. Mijn gedachten
9. Ik heb behoefte aan
10. Ik voel me op mijn gemak wanneer
11. De toekomst
12. Wat mij hindert
13. Ik heb een hekel aan
14. Ik voel me erg
15. Ik zou willen
16. Mijn grootste zorg is
17. Dit testje is
18. Later verwacht ik
19. Mijn woonplaats vind ik
20. School vind ik
21. Soms heb ik geen zin
22. Ik zou liever
23. Nieuwe situaties
24. Ik voel me veilig

MODULE 2: ANDERS, MAAR NIET VREEMD

Module on social inclusion and diversity

THEORETISCHE ACHTERGROND

De samenleving van vandaag kan worden beschouwd als super divers. Dit betekent dat de meerderheid van de populatie bestaat uit inwoners met een migratieachtergrond. Het is van groot belang in de ontwikkeling van het kind dat deze zich thuis en welkom voelt in zijn omgeving, school, buurt, etc. Aangezien de school een belangrijk aspect vormt in het leven van het kind is het daarom belangrijk hier te werken aan inclusie, ongeacht afkomst, religie, geaardheid of handicap. Wanneer we inclusie integreren in het onderwijs, is het ook belangrijk om ons er van bewust te zijn dat we in contact gaan komen met grote verschillen en een differentiatie van waarden en normen binnen een kleine omgeving, namelijk de school. We dienen dan ook te werken aan een pedagogisch kader waarin we als leerkrachten en opvoedingsverantwoordelijken zelf kunnen omgaan met deze diversiteit en dat we dit ook aanleren aan onze kinderen. Inclusie gaat namelijk uit van diversiteit. Er is geen *one size fits all*. Diversiteit is de norm in de praktijk en dat moet zo weerspiegeld worden in het beleid, de onderwijsmethodes en onze opvoeding. Het is niet de bedoeling om de verschillen te negeren en als het ware 'kleurenblind' te zijn. Door de verschillen als niet relevant te beschouwen, negeer je de diversiteit. Dit kan onbedoeld een

signaal geven dat voor sommigen een deel van hun identiteit (cultuur, geloof, afkomst) niet belangrijk is of zelfs geen plaats heeft binnen de school.

Doel

De volgende doelstellingen trachten we in deze module te bereiken:

- Diversiteit en inclusie beschouwen als dagdagelijkse fenomenen waarmee we in contact komen en deze fenomenen ook aanvaarden en beschouwen als normaal.
- Vooroordelen en generalisering vermijden en hierover in gesprek kunnen gaan met je leerlingen of kinderen.
- Een brede kijk kunnen ontwikkelen en kunnen leren van elkaar.
- Functioneren in verschillende contexten, veranderende omstandigheden en nieuwe situaties.

Wanneer we alle achtergronden betrekken, krijgen we een inclusief beleid waardoor iedereen zich thuis en gewaardeerd voelt. Het erkennen, accepteren en omarmen van de meerwaarde die diversiteit kan brengen, werpt de meeste

vruchten af. Het is belangrijk dat de kinderen deze boodschap meekrijgen op school én thuis. Een school waar iedereen zich thuis voelt, is een belangrijke stap naar een samenleving waar iedereen meetelt. Doordat kinderen samen les volgen op inclusieve scholen, zullen ze het ook in hun latere leven normaal vinden om met elkaar om te gaan. En zo ontstaat een samenleving die gebaseerd is op verdraagzaamheid, inclusie en sociale rechtvaardigheid.

Toegevoegde waarde

De volgende voordelen voor de leerlingen, leerkrachten en ouders kunnen voortkomen uit het behandelen van diversiteit en inclusie:

- Wanneer diversiteit wordt erkend als natuurlijk kunnen we inclusie zien als een manier om het welzijn en de prestaties te verbeteren.
- De leeromgeving voor zowel leerling als leerkracht zal aangener worden.
- De deelname van de kinderen zal verhogen en de algemene leerervaring wordt versterkt.
- Kinderen zullen zich algemeen beter voelen wat ook thuis tot een aangename sfeer zal leiden.
- Kinderen gaan zich onvoorwaardelijke geaccepteerd voelen. Ze gaan niet het gevoel hebben dat ze zich eerst

moeten bewijzen of moeten veranderen om erbij te horen.

- Daarnaast leren klasgenoten beseffen dat niet iedereen gelijk is, maar dat wel iedereen erbij hoort. Dit aspect betreft trouwens niet alleen de klasgenootjes, maar ook de andere leerlingen van de school. Leerkrachten en ouders leren beseffen dat elke leerling deel uitmaakt van onze maatschappij en in deze maatschappij ook een plaats verdient.
- Ook ouders gaan zich sneller welkom voelen in eens school en sneller benadering zoeken tot de leerkrachten wanneer ze met vragen e.d. zitten.
- Leerkrachten vanuit alle graden en types onderwijs kunnen samenwerken en van elkaar leren door ervaringen uit te wisselen.

Tips & Tricks

Diversiteit is overal. Lees de krant of volg het nieuws! De dagelijkse realiteit en actualiteit geven veel aanknopingspunten om rond diversiteit te werken. Gebruik zeker ook de culturele diversiteit in je klas, school of buurt. Volgende tips kunnen helpen:

- Zorg voor voldoende variatie in de onderwijsaanpak.

- 🌈 Zorg voor voldoende interactiviteit, laat de kinderen van elkaar leren binnen en buiten de school.
- 🌈 Normaliseer het anders zijn en het aanvaarden van ieders verschillen.
- 🌈 Bespreek relevante voorbeelden die aantonen dat diversiteit verrijkend is. In de klas, in de politiek, binnen een le-rarencorps, ... Dit is een belangrijke stap in het leren waarderen van anderen.
- 🌈 Diversiteit is een boeiende invalshoek om vaardigheden als empathie, respect en verantwoordelijkheid te verkennen. Toon je hart en interesse voor andere mensen en hun verschillen.
- 🌈 Leer je leerlingen omgaan met verschillen. Diversiteit is niet altijd gemakkelijk. Soms is het zelfs een bron van conflict. Denk bijvoorbeeld aan gemengde hu-welijken. Ga in dialoog met elkaar en overstijg je eigen cultuur.
- 🌈 Geef zelf het goede voorbeeld. Bespreek met de leerlingen hoe je van de diversiteit een troef kan maken.

OEFENINGEN

Oefening 1: Filmfragment

- 🌈 **Doel:** gesprek over inclusie en discriminatie op gang brengen
- 🌈 **Deelnemers:** onbeperkt
- 🌈 **Duur:** 10 min.
- 🌈 **Benodigheden:** beeldscherm, laptop, beamer, internet. Wanneer je met een klein groepje bent kan ook iedereen rond een laptop zitten en is een beamer niet nodig.
- 🌈 **Werkwijze:** Geef kort een inleiding over het filmfragment en vraag aan de groepsleden om de volgende vragen in het hoofd te houden zodat deze nadien besproken kunnen worden:
 - Wat heb je gezien?
 - Wat viel je op?
 - Wat blijft er hangen?
 - Wat dacht je?
 - Wat voel je?
 - Wat wil je delen?

Je kan de bespreking ook eerst per twee of in kleine groepjes doen. (zeker bekijken tot minuut 3:40, gehele fragment is het sterkste). Je kan de filmfragmenten in de klas of thuis samen met je kind(eren) bekijken en bespreken.

Filmfragment:

<https://www.youtube.com/watch?v=mqbR-RuiAhXg>

Imam Khalid Benhaddou reist langs scholen om met leerlingen en leraren te praten over de islam, radicalisering en terrorisme. "Ik wil luisteren naar wat leeft bij jongeren en antwoorden op hun vragen.

Oefening 2: Stoelendans

- **Doel:** deelnemers leren elkaars naam en afkomst kennen
- **Deelnemers:** onbeperkt
- **Duur:** 10 min.
- **Benodigdheden:** Evenveel stoelen als er deelnemers zijn, een werelddbol en een bolletje touw, een stopwatch
- **Werkwijze:** Alle stoelen worden in een kring gezet en alle deelnemers gaan op hun eigen stoel staan. De begeleider staat in het midden. Nu moet iedereen binnen een beperkte tijd in een bepaalde volgorde gaan staan, maar niemand mag hierbij de grond raken. Na afloop wordt gecontroleerd of de volgorde juist is. (De opgegeven tijd is eerder een richtlijn en dient vooral om het spannend te maken. Belangrijk is ook dat de deelnemers een succeservaring beleven!) De deelnemers hebben drie minuten om in volgorde van afstand

tot geboorteplek te gaan staan (afstand in vogelvlucht van de school tot ...). Bij discussie kan je meten op de werelddbol met een touwtje tussen beide punten.

- **Extra:** Als er oudere mensen bij zijn of niet iedereen zich comfortabel voelt om op stoelen te gaan staan, vraag dan aan de mensen om achter de stoelen te gaan staan. Ze moeten nu in een bepaalde volgorde gaan staan, maar moeten ten allen tijde met minstens één hand de stoelen blijven aanraken.

Oefening 3: De krant

- **Doel:** gesprek over inclusie en discriminatie op gang brengen met je kind(eren)
- **Deelnemers:** onbeperkt
- **Duur:** 10 min.
- **Benodigdheden:** een krant, tijdschrift, artikel, ... (eventueel online).
- **Werkwijze:** Lees samen met je kind(eren) de krant of artikel over diversiteit en/of inclusie. Bespreek samen volgende vragen:
 - Wat vind jij hiervan?
 - Hoe is dit in jouw school?
 - Als jij baas was van een school, hoe zou jij dit dan aanpakken?

- Gebruik de *Tips & Tricks* om het gesprek aan te gaan.

Oefening 4: Nieuwe kijk op vooroordelen

- **Doel:** Gesprek op gang brengen over vooroordelen en elkaar echt kennen. Tot het besef komen dat iedereen anders maar toch ook hetzelfde is.
- **Deelnemers:** onbeperkt
- **Duur:** 10 min.
- **Benodigheden:** beeldscherm, laptop, beamer, internet. Wanneer je met een klein groepje bent kan ook iedereen rond een laptop zitten en is een beamer niet nodig.
 - (eventueel evenveel stoelen als deelnemers als je het experiment zelf wil uitproberen)
- **Werkwijze:** Bekijk eerst het filmfragment. Indien de groep ertoe bereid is kan je het experiment ook zelf doen.

20 jaar geleden ontdekte psycholoog Arthur Aron dat vier minuten in elkaars ogen kijken mensen dichterbij elkaar kan brengen. Met deze ontdekking besloten ze een eenvoudig experiment uit te voeren, waarbij vluchtelingen en Europeanen tegenover elkaar zaten en elkaar in de ogen keken. Het is duidelijk

dat het belangrijk is om elkaar de tijd te geven om elkaar beter te begrijpen en te leren kennen. Ze wilden dat de film die werd gemaakt op basis van het experiment zo symbolisch mogelijk zou zijn - en de algemene verdeeldheid tussen mensen zou raken. De deelnemers aan het experiment waren gewone mensen. De situaties werden niet opgevoerd; ze wilden natuurlijke, spontane reacties krijgen. De mensen die tegenover elkaar zaten, kenden elkaar niet en zagen elkaar voor het eerst tijdens het experiment. De vluchtelingen kwamen vooral uit Syrië en woonden minder dan een jaar in Europa.

Laat het even bezinken en bespreek daarna volgende vragen:

- Wat heb je gezien?
- Wat viel je op?
- Wat blijft er hangen?
- Wat dacht je?
- Wat voel je?

Filmfragment:

<https://www.youtube.com/watch?v=f7XhrXUoD6U>

Oefening 5: Mijn buurt

 Doel: Beeld vormen van hoe iemand ingebed is in zijn buurt, en welke culturen, religies, verschillende mensen hier wonen.

 Deelnemers: onbepakt

 Duur: 10 – 15 min.

 Benodigdheden: een groot blad, kleurpotloden/stiften

 Werkwijze: Laat de ouders een tekening van hun buurt maken en de personen die er wonen. Bespreek deze tekening en stel verschillende vragen over diversiteit en inclusie:

- Wie woont er allemaal in je buurt?
- Zijn alle mensen hetzelfde?
- Wat maakt ze anders?
- Kan iedereen goed met elkaar opschieten? Waarom wel? Waarom niet?
- Kan jij goed met iedereen opschieten?
- Is het anders in andere buurten?
- Wat zou jij graag anders willen in je buurt?
- Hoe ziet jouw ideale buurt eruit?

 Extra: Je kan deze oefening ook doen met je klas, school of vriendengroep.

Oefening 6: Met miljoenen samen

 Doel: gesprek over inclusie en discriminatie op gang brengen met je kind(eren). De verschillen m.b.t. verschillende thema's bespreekbaar maken bv., liefde, geloof, afkomst, toekomst,...

 Deelnemers: onbepakt

 Duur: 10 – 15 min.

 Benodigdheden: beeldscherm, laptop, beamer, internet. Wanneer je met een klein groepje bent kan ook iedereen rond een laptop zitten en is een beamer niet nodig.

 Werkwijze: Bekijk een of enkele van de verschillende themafilmpjes via onderstaande link en bespreek deze aan de hand van de volgende vragen:

- Waardoor worden deze mensen geraakt? Op welke manier?
- Welke van deze getuigenissen raken jou? Welke laten je koud? Waarom?
- Waar zitten de belangrijkste verschillen/overeenkomsten tussen de mensen uit de filmpjes onderling? Hoe komt dit? Waarin verschillen/gelijken zij van jou?

Filmfragment: https://www.youtube.com/watch?v=xw1_TvQmtpU&list=PL-Moe0Vh6aa9HIhw4KEtME_94L501AQEo&index=2

MODULE 3: IK KIES ZELF!

Module over groepsdruk

THEORETISCHE ACHTERGROND

Iedereen maakt deel uit van allerlei groepen. Ze hebben een belangrijke rol binnen ons leven en vaak onderschatten we, vooral jongeren, de kracht ervan. Groepsdruk is één van deze krachten. Groepsdruk is alom vertegenwoordigd en is iets waar iedereen door beïnvloed wordt. Dit kan positief maar ook negatief zijn. De ene vorm heeft grotere gevolgen voor het individu dan de andere. Elk persoon ervaart deze vormen van groepsdruk op een andere manier. De groep heeft dus een grote invloed op het gedrag en handelen van een persoon.

Uit groepsdruk vallen vele positieve elementen te halen zoals motivatie, gemoedsrust, zekerheid en steun. Men spreekt van positieve groepsdruk als dit leidt tot positieve effecten voor het individu. Voor jongeren kan zich dit uiten in een positief zelfbeeld, verbondenheid en zich niet alleen voelen. Het is daarom wel belangrijk dat we het sociaal leven van kinderen ondersteunen en stimuleren. Denk maar aan de positieve effecten van een jeugdbeweging, hobby of sport. Maar een jongere kan ook terecht komen in een groep met negatieve druk. Als iemand 'nee' zegt loopt

deze het risico om niet meer bij de groep te horen.

Met negatieve groepsdruk wordt bedoeld dat iemand als enkeling binnen een groep dingen doet die hij eigenlijk niet wil doen. Handelingen die niet bij zijn/haar eigen waarden of normen passen, of waarbij er een intern conflict is tussen goed en slecht. Toch spoort de groep deze persoon aan om toch mee te doen. Een groep die negatieve groepsdruk op het individu uitoefent, is geen goede groep om bij te horen. Een persoon wordt regelmatig geconfronteerd in een bepaalde situatie waarin zijn eigen normen en waarden verschillen van de groepsnormen.

Het is van groot belang dat jongeren een vriendengroep om zich heen hebben. De omgeving van jongeren speelt een belangrijke rol in de zoektocht naar zichzelf. Jongeren vinden het belangrijk wat andere mensen van hen vinden. Druk van leeftijdsgenoten in de puberteit is een normale situatie. Jongeren moeten deze situaties doormaken om erachter te komen wie ze echt zijn.

Doel

Wat kan jij dus doen om je kind te helpen zich een weg door dit lastige gebied te banen, zijn of haar eigen unieke eigenschappen te leren waar-deren en zijn of haar zelfvertrouwen voor de toekomst te behouden? Om een antwoord te bieden op bovenstaande vragen, formuleren we in deze module de volgende doelstellingen:

- Kinderen laten inzien dat ze alle geweldige dingen die hen zo uniek maken niet hoeven los te laten omdat ze ergens bij willen horen.
- Een open gesprek met de kind(eren) aangaan over groepsdruk en beïnvloeding en ze hier bewust van maken.
- Een zicht proberen te krijgen op de groepen waar je kind(eren) bij horen (vrienden, school,...)
- Weerbaarheid verhogen van de kinderen. Dit door zelfbeeld en zelfredzaamheid te verhogen.
- Bewustwording van eigen waarden en normen en deze aftoetsen met de maatschappelijke aanvaardbaarheid ervan.

We mogen het belang van positieve groepsdruk niet bagatelliseren. Een groep kan de kinderen helpen bij hun zoektocht naar zichzelf. Zo komen zij erachter wie ze zijn en wat ze willen bereiken. Door naar anderen te kijken, zien ze hoe andere kinderen leven en kunnen ze nagaan of ze dat

ook willen of juist niet. Ook zien ze hoe de anderen reageren op het gedrag van een ander. Zo leren ze wat normaal en abnormaal gedrag is. Ze gaan hun eigen normen en waarden vormen. In een positieve groep leren de leden van elkaar en maken ze plezier. Eigen ideeën worden geaccepteerd en er wordt wat mee gedaan. Het is daarom juist belangrijk om als ouder, docent of andere verantwoordelijke volwassene zicht te krijgen op de groepen waarin je kind(eren) zich begeven.

Toegevoegde waarde

Wanneer gesproken wordt over weerbaarheid tegen groepsdruk, wordt bedoeld dat kinderen genoeg zelfvertrouwen hebben en durven opkomen voor zichzelf. Dat ze zich kunnen inleven in anderen, hulp durven vragen en geven, “nee” kunnen zeggen wanneer iets niet goed aanvoelt en anderen positief proberen te beïnvloeden. Weerbaarheid heeft een aantal belangrijke voordelen voor zowel de leerlingen, als de ouders en leerkrachten:

- Leerlingen voelen zich veiliger op school.
- Minder kinderen pesten en worden gepest.
- Kinderen leren beter voor zichzelf opkomen en kunnen negatieve groepsdruk weerstaan.

- Kinderen verbeteren hun communicatieve vaardigheden doordat agressiviteit en passiviteit worden vervangen door assertieve reacties. Dit is voordelig voor alle partijen.
- Kinderen ontwikkelen meer zelfbeheersing, zelfvertrouwen en zelfredzaamheid.

Tips & Tricks

Zoals vermeld hierboven is groepsdruk alom aanwezig. Daarom is het belangrijk om de weerbaarheid te verhogen. Hieronder staan enkele tips die je als ouder en/of leerkracht kan gebruiken. Ook in de oefeningen kunnen deze tips van pas komen:

- Krijg een beeld van de vriendengroep van je kinderen en toon interesse. Zeker de vrienden die het belangrijkste zijn voor je kind. Vraag waarom ze vrienden zijn.
- Weet waar je kind is als hij/zij niet thuis is, maar ook op internet (volg computerles, indien nodig. Wees zelf ook 'actief' op sociale media).
- Oefen met je kind om een stevige houding aan te nemen wanneer hij/zij een boodschap wil overbrengen (zie Oefening 3: Nee leren zeggen).
- Creëer een open communicatie binnen het gezin en binnen de klasgroep. Dit

zorgt ervoor dat er veiligheid is om te spreken en ruimte is voor het laten zien en uitspreken van gevoelens. Zo krijgen kinderen inzicht in gevoelens van anderen maar ook die van zichzelf.

- Geef complimenten over positief gedrag. Voorbeeld: "Ik vind het echt cool van jou dat jij duidelijk neen gezegd hebt tegen jou vrienden"....
- Vraag de mening van kinderen. Dit verhoogt de assertiviteit: "wat vind jij hiervan, zou jij dit doen of eerder niet?" Het zorgt er ook voor dat ze beter hun grenzen kunnen geven en zien wat mag en niet mag.

Wanneer je zicht wil krijgen op de vriendengroep van je kind en hoopt de negatieve invloed te beperken, hou dan rekening met volgende zaken:

- Probeer vriendschappen niet onmiddellijk te verbieden! Dit maakt het alleen maar spannend en zal de vriendschap intenser maken.
- Durf nieuwe vriendschappen een kans te geven. Nodig de vrienden thuis uit. Zo kan je sneller positief en negatief gedrag opmerken en leer je de vrienden beter kennen.

- Blijf betrokken en investeer in een goed contact met je kind. Door een goed contact zullen ze ook meer rekening houden met je eigen waarden en normen. Dit kan de weerstand voor groepsdruk verhogen.
- Toon interesse in alle vriendschappen van je kind(eren). Ook die waar jij minder blij mee bent. Hierdoor krijgt je kind het gevoel dat ook die vriend(in) een eerlijke kans krijgt.
- Geef vertrouwen dat je kind de juiste keuzes maakt binnen vriendschappen maar ook dat hij/zij altijd bij je terecht kan om zaken te bespreken. Kijk samen naar alternatieven indien de vriendengroep beperkt is, bv. een sportclub of jeugdbeweging.
- Geef duidelijke je grenzen aan, bijvoorbeeld bij vandalisme of spijbelgedrag. Bespreek vooral het gedrag van je eigen kind en focus zo weinig mogelijk op het gedrag van de anderen.

OEFENINGEN

Oefening 1: Open gesprek

- **Doel:** Een open gesprek aangaan over de vriendengroep van je kind(eren)
- **Deelnemers:** Onbeperkt
- **Duur:** 10 – 15 min.
- **Benodigheden:** Geen
- **Werkwijze:** Stel volgende mogelijke vragen aan je kind. Doe dit op een rustig, aangenaam moment. Wanneer je dit in een conflictsituatie vraagt, kan je kind zich aangevallen en gecontroleerd voelen.
 - Wie zijn je vrienden?
 - Wat doe je met die vrienden?
 - Hoe heb je hen leren kennen?
 - Waar en hoe vaak zien jullie elkaar?
 - Wat doe je voor die vrienden?
 - Wat doen die vrienden voor jou?
 - Wat betekenen ze voor jou?
- **Tips** om de vriendengroep te leren kennen en negatieve groepsdruk te beperken:
 - Niet verbieden!
 - Kansen geven
 - Betrokken blijven
 - Interesse tonen

- Vertrouwen geven en alternatieven zoeken
- Duidelijk grenzen stellen bij ongewenst gedrag

iemand anders (iemand in het gezin, uit de klas, van de vriendengroep) toegekend worden.

- Indien de groep hier moeite mee heeft, geef dan voorbeelden van hun eigen eigenschappen en laat hen situaties bedenken.

Oefening 2: Kwaliteiten en talenten

 Doel: zelfvertrouwen en vertrouwen in anderen opbouwen om zo de weerbaarheid te verhogen

 Deelnemers: onbeperkt

 Duur: 10 – 15 min.

 Benodigheden: lijst met kwaliteiten, kwaliteitspel (zie Materialen 3: Kwaliteiten)

 Werkwijze: Bespreek met je kind(eren) wat hij of zij goed kan. Voor sommige jongeren is het moeilijk om hier woorden op te plakken dus je kan bijvoorbeeld een lijst met eigenschappen gebruiken of het kwaliteitspel. Start met zelf een voorbeeld te geven bv. “ik vind je behulpzaam want je helpt me altijd met de afwas”. Voor leerkrachten kan dit zijn “ik vind je ordelijk want je bureau is altijd op orde”. Laat de kinderen dit daarna proberen. Bevraag ook altijd waarom ze deze eigenschap aan zichzelf toekennen.

- Er kan ook afwisselend een eigenschap aan zichzelf en daarna een eigenschap aan

“Druk van leeftijdsgenoten in de puberteit is een normale situatie. Jongeren moeten deze situaties doormaken om erachter te komen wie ze echt zijn. Wat kan jij dus doen om je kind te helpen zich een weg door dit lastige gebied te banen, zijn of haar eigen unieke eigenschappen te leren waarderen en zijn of haar zelfvertrouwen voor de toekomst te behouden? Het belangrijkste is kinderen laten inzien dat ze alle geweldige dingen die hen zo uniek maken niet hoeven los te laten, omdat ze er nou eenmaal ergens bij willen horen.”

Oefening 3: 'Nee' leren zeggen

 Doel: Op een goede constructieve manier Nee leren zeggen.

 Deelnemers: Onbeperkt

 Duur: 10 – 15 min.

 Korte inhoud: Oefening op communicatie en weerbaarheid

 Benodigdheden: Geen

 Werkwijze: Zeg op drie verschillende manieren “nee”. Bijvoorbeeld heel zacht, heel hoog, heel luid. Hoe voelt dit aan? Voel je een verschil? Wissel eens om. Hoe komen de verschillende manieren over bij de andere?

- Neem nu een sterke houding aan. Dat doe je door je benen iets uit elkaar te zetten, op twee benen te staan en je knieën een heel klein beetje te buigen. Allebei je voeten drukken even hard tegen de grond. Zorg dat je knieën net niet gestrekt zijn. Je armen houd je naast je lichaam. Je schouderbladen druk je iets naar elkaar toe. Je maakt je rug helemaal recht. Je borst is iets vooruit en je kijkt recht naar voren. Je hoofd hangt dus niet naar beneden. Focus op ademhaling via de buik. Je kan de stevigheid testen door zacht tegen de heup of schouder te duwen.
- Oefen een paar keer een sterke “nee” met een stevige, lage stem vanuit de buik.
- Maak oogcontact met de andere persoon. Zo weet je of je boodschap aankomt. Bewust met je lichaam omgaan, maakt dat je ook bewuster met je emoties omgaat.

Oefening 4: Brandend gebouw

 Doel: Werking van groepsdruk uitlegen d.m.v. een experiment

 Deelnemers: Maximaal één klasgroep

 Duur: 15 – 20 min.

 Benodigdheden: beeldscherm, laptop, beamer, internet. Wanneer je met een klein groepje bent, kan iedereen rond een laptop zitten en is een beamer niet nodig.

 Werkwijze: Geef een korte inleiding over het filmfragment en vraag aan de groepsleden om de volgende vragen in het hoofd te houden zodat deze nadien besproken kunnen worden. Je kan de bespreking ook eerst per twee of in kleine groepjes doen. Je kan de filmfragmenten in de klas of thuis samen met je kind(eren) bekijken en bespreken.

“Een aantal proefpersonen wordt uitgenodigd deel te nemen aan een brainstormsessie. Er zal brand in scène worden gezet. Hoe reageren de proefpersonen als ze alleen zijn en hoe reageren ze in groep.”

Filmfragment:

<https://www.youtube.com/watch?v=-IBO-jmHt9k>

Vragen:

- Hoe zou jij reageren?
- Waarom blijven de proefpersonen zitten?
- Waarom is het belangrijk om tot een groep te horen?
- Waarom is het belangrijk om jezelf te blijven/op te komen voor je eigen mening?
- Groepsdruk kan je tot dingen aanzetten die je niet zou doen als je alleen bent. Er bestaat dus een zogenaamde 'negatieve groepsdruk'. Kan groepsdruk ook positief zijn? Waarom wel/waarom niet? Leg uit aan de hand van een voorbeeld.

Oefening 5: Stellingenspel

- **Doel:** Thema groepsdruk bespreekbaar maken aan de hand van stellingen.
- **Deelnemers:** Maximaal één klasgroep
- **Duur:** 10 – 20 min.
- **Benodigheden:** Stellingen (zie Materialen 4: Stellingen)
- **Werkwijze:** Lees de stellingen voor en vraag de groep hoe deze ervaren worden. Je kan de oefening interactiever maken door de pro's en contra's te laten beargumenteren en te proberen de anderen te overtuigen om van mening te veranderen. De tips betreffende houding in *Oefening 3: Nee leren zeggen* kunnen gebruikt worden om de boodschap over te brengen.

MATERIALEN 3: KWALITEITEN

- Ambitieuus
- Aandacht
- Alert
- Attent
- Avontuurlijk
- Behendig
- Behulpzaam
- Bescheiden
- Betrouwbaar
- Creatief
- Daadkracht
- Dapper
- Eerlijk
- Enthousiast
- Eenvoudig
- Flexibel
- Fijngevoelig
- Geduldig
- Gedreven
- Gevoelig
- Gezellig
- Gul
- Handig
- Hartstochtelijk
- Helder
- Hulpvaardig
- Humoristisch
- Idealistisch
- Kracht
- Kritisch
- Knap
- Lef
- Lief
- Mooi
- Moedig
- Nuchter
- Nieuwsgierig
- Open
- Optimistisch
- Ontspannen
- Openhartig
- Opgewekt
- Ordelijk
- Precies
- Reëel
- Rechtvaardig
- Relaxed
- Royaal
- Rust
- Soepel
- Serieus
- Slim
- Speels
- Sportief
- Spontaan
- Sterk
- Tactvol
- Tevreden
- Vertrouwen
- Voorzichtig
- Vriendelijk
- Zorgzaam
- Zorgvuldig

MATERIALEN 4: STELLINGEN

1. When someone influences you in a bad way, it's a bad friend anyway.
2. True friendship is: always being there for each other.
3. Peer pressure is the main reason why youngsters commit crimes.
4. In my life, my friends are the most important people.
5. When I say 'no' to my friends, I will disappoint them.
6. When you want to be part of a group, you need to adjust yourself.
7. Acting tough is part of being a youngster.
8. I tell my friends everything, really everything.
9. Everyone has bad friends.
10. Peer pressure is not that bad, you can learn from it.
11. I'm easy to influence and that will cause trouble for me.
12. I act the same when I'm in a group as when I'm alone.
13. I can say 'no' and stick to my opinion.

MODULE 4: IMPULS!

Module over omgang met conflicten

THEORETISCHE ACHTERGROND

Bij het woord ruzie denken we in de regel niet aan iets positiefs. Conflicten zijn vervelend, brengen spanning en frustratie mee en drukken ons met de neus op onze tekortkomingen. Toch kan ruzie maken heel zinvol zijn. In elke relatie komen conflicten voor. Mensen zijn nu eenmaal verschillend. Ondanks al die individuele verschillen moeten mensen overal met elkaar samenwerken of samenleven. Dat vraagt soms heel wat van ons aanpassings- en incasseringsvermogen. Op het moment dat we daarin voor ons gevoel een grens bereiken, ontstaat er een conflict. Zeker bij kinderen en jongeren omdat ze een onversneden oprechtheid hebben.

Een conflict biedt heel wat mogelijkheden. Mensen worden 'wakker' door conflicten. Zodra je door een ander wordt aangesproken op je houding of je gedrag, beginnen je gedachten op volle kracht te draaien. Heeft hij gelijk? Wat deed je ook al weer precies? Was dat echt verkeerd? Al is dit analytisch vermogen bij kinderen nog wat beperkt. Ze steken vooral de schuld op de ander en nemen weinig verantwoordelijkheid voor het eigen handelen. Conflicten zijn ook momenten waarop je de ander en jezelf beter leert kennen. De ander laat tenslotte iets van zichzelf zien

door het conflict te beginnen. Hij laat daarmee zien wat hij of zij belangrijk vindt, welke normen en waarden belangrijk zijn, waar hij/zij waarde aan hecht. Wanneer je reageert op het conflict doe je hetzelfde: Je laat jezelf zien. Je laat de ander weten hoe je denkt, wat je mening is, waar je voor staat.

Hoe positief men ook kan staan tegenover conflicten, het blijft een feit dat een conflict gepaard gaat met stress. Als we onder spanning staan, communiceren we vaak minder effectief. Stress bereidt ons voor op vechten of vluchten, niet op assertief gedrag. Het is belangrijk de spanning te leren beheersen zodat die het conflict niet negatief beïnvloedt. Ademhaling is een belangrijk element om rust te verkrijgen. Dit komt aan bod in de oefeningen.

Op school en in gezinnen zijn grote en kleine conflicten aan de orde van de dag. In een kleine ruimte samenleven met veel mensen leer je niet zomaar. Ruzies kunnen de sfeer in de klas of thuis verpesten, maar het is niet aan te raden om ze uit de weg te gaan. Later komen kinderen ongetwijfeld ook in aanraking met conflicten. In plaats van deze conflicten af te doen als lastig,

kunnen we ze onder het motto 'al doende leert men' ook aangrijpen als oefenmomenten voor het leren omgaan met conflicten. Dit geldt zowel voor conflicten tussen kinderen als voor conflicten tussen volwassenen en kinderen.

Meestal wordt er, vooral door kinderen, gekozen voor de 'makkelijke' oplossing: de tegenaanval. Dit is echter zelden doeltreffend. Kinderen denken vaak niet na over de gevolgen van hun daden. Een goed conflict is iets anders dan een wilde schreeuwpartij. Als het onderwerp genoeg de moeite waard was om het ter sprake te brengen, dan is het vast óók de moeite waard om het effectief uit te praten. Maar hoe doe je dat?

Doel

Het is vanuit voorgaande dat we volgende doelstellingen proberen te bereiken met deze module:

- Bewust zijn van de verschillende manieren van reageren en het effect dat dit heeft op anderen. Leren assertief te reageren.
- Kinderen leren nadenken over het eigen handelen en de gevolgen dat het heeft. Het principe van denken voor doen benadrukken en trainen.

- Rust bewaren in moeilijke momenten of momenten van stress met hierbij de focus op ademhaling.
- Kinderen op weg helpen hun conflict zelf op te lossen. Dit vraagt een neutrale rol van de ouder of leerkracht.

Toegevoegde waarde

Iedereen gaat en kan op verschillende manieren omgaan met conflicten. Elke manier heeft zijn voordelen maar ook zijn nadelen (zie Schema conflicthantering). Wanneer kinderen inzicht verkrijgen in conflicthantering, heeft dit een aantal algemene voordelen voor het kind als individu maar ook in een klas- en gezinscontext. Een juiste omgang met conflicten is om meerdere redenen waardevol:

- Het verhoogt de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van het kind.
- Het leert om verantwoordelijkheid op te nemen voor zijn daden, om in gesprek te gaan, te luisteren en na te denken voor het handelen.
- Zware conflicten in het gezin of op school zijn beperkter. De sfeer zal beter worden.
- In moeilijke momenten kan het kind tips toepassen die hem leren om rustig te blijven.

Conflict management scheme

<p>Relatie → Niet belangrijk Kwestie → Niet belangrijk</p> <p><u>Vermijden</u></p> <p>Actie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Niet reageren. - Andere weg kiezen. <p>Voordeel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geen energieverspilling. <p>Nadelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geen goede strategie. - Je pakt situatie niet aan. - Situatie kan zich opnieuw voordoen. 	<p>Relatie → Minder belangrijk Kwestie → Belangrijk Kwestie > Relatie</p> <p><u>Vechten</u></p> <p>Actie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Doordrukken. - Machtspositie. <p>Voordeel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grote kans op gelijk. <p>Nadelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Geen handige strategie. - Kan grote gevolgen hebben.
<p>Relatie → Belangrijk Kwestie → Minder belangrijk Relatie > Kwestie</p> <p><u>Aanpassen</u></p> <p>Actie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen belangen opzij zetten. <p>Voordeel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sociaal krediet opbouwen. <p>Nadelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Minder handig. - Conflict wordt niet opgelost. - Ergernissen. - Weinig assertief. 	<p>Relatie → Belangrijk Kwestie → Belangrijk Relatie = Kwestie</p> <p><u>Onderhandelen / Samenwerken</u></p> <p>Actie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen belangen loslaten. - Zoeken naar gezamenlijke belangen. <p>Voordeel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zoeken naar gezamenlijke belangen. <p>Nadelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tijdsintensief - Beide partijen moeten bereid zijn om mee te werken

Tips & Tricks

Voor de omgang met conflicten is het raadzaam om de volgende tips in acht te nemen:

- Onderschat de vaardigheden van de kinderen niet om tot een oplossing te komen. Ze komen vaak met heel creatieve ideeën. Kom alleen tussen indien nodig.
- Probeer door in de buurt te blijven (sociale druk) de kinderen aan te zetten tot het zoeken van een oplossing.
- Zorg voor een fijne sociale en emotionele omgeving. Een goede relatie tussen de kinderen en hun leerkrachten en hun ouders zal ervoor zorgen dat de conflicten makkelijker bespreekbaar zijn.
- Moedig ook de meest kwetsbare aan om voor zichzelf op te komen.

De volgende tips kunnen aan kinderen worden meegegeven wanneer er een conflict is. Als je als leerkracht of ouder betrokken partij bent binnen het conflict is het belangrijk dat je zelf ook de tips toepast.

- Spreek en luister om de beurt.
- Blijf niet te lang aan het woord.
- Kies duidelijke taal, spreek niet in het verleden.

- Durf je gevoelens ter sprake brengen. Sommige gevoelens zijn moeilijk te verwoorden, zeker in een conflictsituatie. Probeer toch te omschrijven hoe je je voelt, zodat de ander weet wat er in je omgaat.
- Spreek in de ik-vorm: "Ik voel me... als jij..."
- Luister naar wat de ander zegt.
- Vraag om verduidelijking als je iets niet begrijpt en controleer of de ander jou goed heeft begrepen. Dat je de ander begrijpt hoeft niet te betekenen dat je het er mee eens bent.
- Kijk je gesprekspartner aan. Luister actief: knik, zeg ja, hm, ten teken dat je luistert.
- Sluit de discussie af met goede afspraken. Een goede afspraak is concreet, goed uit te voeren en wordt door beide partijen aanvaard.

Het gaat er niet om wie winnaar of verliezer is. Als een van beiden 'wint' in een onderhandeling, dan 'verliest' de relatie. Bedenk of dat je bedoeling is. Als je de relatie goed wil houden of zelfs wil verbeteren, is het belangrijk een oplossing te vinden waar beide partijen tevreden over zijn.

Extra: De module *Praat met mij* sluit goed aan bij deze module.

OEFENINGEN

Oefening 1: De spreekstoel

- **Doel:** Verkennen van verschillende manieren van argumenteren en reageren.
- **Deelnemers:** onbepakt.
- **Duur:** 10 – 20 min.
- **Benodigdheden:** klaslokaal, eventueel stoelen, stellingen.
- **Werkwijze:** Persoon A krijgt de opdracht om mening A te verdedigen, persoon B krijgt de opdracht om de tegenovergestelde mening te verdedigen (ook al is dit niet hun eigen mening). Het publiek observeert een van de twee partijen en beschrijft achteraf wat ze gezien hebben. Wat heeft gewerkt, wat niet. Om het interactiever te maken kan je iedereen laten meedoen, Je mag ten allen tijde naar de stoel van A of B gaan om het over te nemen. De persoon die op dat moment op de stoel zit stopt met praten en gaat terug bij de rest.

Stellingen:

- Alle kinderen moeten verplicht twee weken in de zomervakantie naar school.
- Alle wc's op scholen moeten gender-neutraal worden.

- Bij rampen zijn dieren even belangrijk om te redden als mensen.
- Een fietshelm moet verplicht worden voor kinderen onder de 18 jaar.
- Een uur bewegen per dag moet standaard in het lesprogramma.
- Er moet ook een maximale leeftijd voor Facebook-gebruikers komen.
- Er moeten internetvrije dagen komen.
- Iemand die pest, moet door heel de klas terug gepest worden.

Oefening 2: Over de streep – Wie reageert er?

- **Doel:** een zicht krijgen op de verschillende manieren van reageren en theoretische uitleg.
- **Deelnemers:** onbepakt > afhankelijk van ruimte
- **Duur:** 10 – 20 min. > afhankelijk van bespreking
- **Benodigdheden:** bord of groot blad met stift, lokaal
- **Werkwijze:** Iedereen start aan een kant van de ruimte. Er wordt een situatie voorgelezen. De personen die zouden reageren op deze situatie verplaatsen zich naar de overkant. Daarna wordt er gevraagd hoe ze zouden reageren. De verschillende reacties worden genoteerd op het bord of blad. (Tip: je kan

de soorten reacties al in drie kolommen noteren namelijk passief, agressief en assertief. Deze drie woorden schrijf je nog niet op). Bevraag ook waarom de anderen niet reageren.

Na de stellingen bespreek je de manieren van reageren op het bord of blad en bevraag of ze deze drie verschillende manieren kunnen benoemen (passief, agressief en assertief).

Leg tenslotte het verschil tussen de drie manieren uit (zie Materialen 6: Over de streep).

Oefening 3: Stop – denk – doe (SDD)

- **Doel:** kinderen laten nadenken over hun acties alvorens ze handelen. Leren stilstaan bij de gevolgen van hun acties
- **Deelnemers:** onbeperkt
- **Duur:** 10 – 20 min. Afhankelijk van de hoeveelheid oefeningen
- **Benodigdheden:** theorie SDD- methodiek
- **Werkwijze:** Leg de SDD-methodiek uit en pas deze toe op eigen voorbeelden die je echt hebt meegemaakt. Indien het moeilijk is om tot eigen voorbeelden te komen, kan je zelf wat situaties aanbrengen. Je kan hiervoor de

situaties uit *Oefening 2: Over de streep* gebruiken.

Je kan de SDD-methode toepassen op moeilijke situaties die nog opgelost moeten worden of op conflicten waarvan het resultaat niet het gewenste resultaat was. Laat in dit geval het kind nadenken over wat er gebeurd is en laat hem daarna aan de hand van de SDD-methode tot handelingsalternatieven **komen**.

Oefening 4: Ademhaling – Aandachtrij

- **Doel:** Ademhaling onder controle houden bij moeilijke situaties en focus
- **Deelnemers:** onbeperkt
- **Duur:** 10 – 15 min.
- **Korte inhoud:** aandachtspel
- **Benodigdheden:** lokaal, lijn op de grond (kan ook een denkbeeldige lijn zijn).
- **Werkwijze:** Iedereen gaat op een rij staan, naast elkaar. Iedereen richt zijn aandacht op een punt recht voor zich. Het is de bedoeling niet te reageren en de aandacht voor dat ene punt niet te verliezen. De begeleiding probeert de aandacht te trekken. Wie de aandacht verliest, zet een stap achteruit.

Er zijn verschillende rondes:

- De begeleiding gaat de aandacht proberen te doorbreken door bewegingen te maken.
- De begeleiding gaat de aandacht proberen te doorbreken door bewegingen en geluiden te maken.
- De begeleiding gaat de aandacht proberen te doorbreken door bewegingen en geluiden te maken, alsook de naam van de persoon te zeggen.

Doe eerst zonder tips en vraag in een volgende fase om op de buikademhaling te focussen. Dit doen ze als volgt: Kort inademen en lang uitademen, in en uit je buik. Vertel het kind dat je adem en je buik je beste vrienden zijn die zo vaak mogelijk bij elkaar willen zijn. Zo krijg je een stevige buikademhaling. Je mag je hand op je buik leggen om dit te voelen. De buikademhaling kan je thuis of in de klas gewoon aanleren.

Slangenspel:

- Laat de kinderen zitten in een stoel en vertel hen dat ze met rechte rug moeten zitten.
- Laat ze hun handen op hun buik leggen en laat ze hun focus richten op de instructies die ze gaan horen.
- Daarna moeten ze diep inademen door de neus gedurende vier seconden (je

kan de tijd voor hen tellen). Hierbij nemen ze waar hoe hun buik opzwellt.

- Vervolgens moeten ze de lucht laten ontsnappen door het geluid van een slang na te doen. Dit is een hard gesis, dat ze zo lang mogelijk moeten volhouden.

Oefening 5: Krantenartikel

- **Doel:** Agressie en conflicten bespreekbaar maken aan de hand van actualiteit en kritisch leren nadenken
- **Deelnemers:** onbeperkt
- **Duur:** 10 – 15 min.
- **Benodigdheden:** krant (papier of online)
- **Werkwijze:** Neem samen met de kinderen de actualiteit door en sta stil bij artikelen over conflicten of agressie. Hou bij sommige artikelen rekening met de leeftijd van de kinderen. Bij jonge kinderen kan je artikelen bespreken rond bv. pesten, bij iets oudere kinderen kan dit al gaan over zwaardere thema's zoals zinloos geweld of oorlog.

Sommige artikelen kunnen gelinkt worden met de eigen leefwereld. Geef hen de ruimte om hier kritisch over na te denken.

Voorbeeld artikel: <https://www.demorgen.be/nieuws/filmpje-over-gevolgen-van-pes-terijen-bij-jongen-met-dwerggroei-gaat-de-wereld-rond~b3eb9a47/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

Bespreek volgende vragen:

- Wat heb je gelezen? Welke vormen van geweld/conflicten zijn er?
- Waarom wordt er geweld gebruikt?
- Hoe had de agressieve persoon/personen beter gereageerd?
- Wat zijn de voordelen én nadelen van deze agressie/conflict?
- Hoe zou jij reageren als je deze agressie zag gebeuren?

MATERIALEN 5: OVER DE STREEP

Theorie

Passief	Agressief	Assertief
<ul style="list-style-type: none"> - Vermijden - Negeren - Aanpassen - Weglopen - Ondergaan 	<ul style="list-style-type: none"> - Vechten - Schelden - Roepen - Beledigen - Pesten 	<ul style="list-style-type: none"> - In gesprek gaan - Bemiddelen - Tot een oplossing proberen te komen - Elkaars mening respecteren
Belang van de ander is groter dan je eigen belang	Belang van jezelf is groter dan het belang van de ander	Belang van elke partij is gelijkwaardig
Relatie is niet in evenwicht Ander > jezelf = geen respect voor jezelf	Relatie is niet in evenwicht Ander < jezelf = geen respect voor de ander	Relatie is in evenwicht Ander = jezelf = wederzijds respect
Voordelen: <ul style="list-style-type: none"> - Geen energieverspilling - Sociaal krediet bij de ander 	Voordelen: <ul style="list-style-type: none"> - Kans dat je gelijk haalt en macht afdwingt 	Voordelen: <ul style="list-style-type: none"> - Er wordt gezocht naar gezamenlijke belangen - Grote kans op oplossing - Gelijkwaardigheid tussen de partijen
Nadelen: <ul style="list-style-type: none"> - Geen goede strategie - Je pakt situatie niet aan - Situatie kan zich opnieuw voordoen - Minder handig - Conflict wordt niet opgelost - Ergernissen - Weinig assertief 	Nadelen: <ul style="list-style-type: none"> - Geen handige strategie. - Kan grote gevolgen hebben. - Geen oplossing - Situatie wordt erger 	Nadelen: <ul style="list-style-type: none"> - Tijdsintensief - Beide partijen moeten bereid zijn om mee te werken

Het is niet zo dat assertief gedrag altijd werkt. Assertief zou een eerste optie moeten zijn. Werkt dit niet dan kan men beter uit de situatie stappen. Je hebt geprobeerd om het op te lossen, maar door omstandigheden lukt dit niet. Indien de andere partij een hardnekkigheid toont en zich agressief begint te gedragen, mag men zich verdedigen en voor zichzelf opkomen.

Situaties

Situatie 1: Een vriend heeft enige tijd geleden 50 euro van je geleend. Hij heeft beloofd je het geld binnen een week terug te geven. Dat is niet gebeurd. Je ergert je eraan dat hij het geld niet uit zichzelf teruggeeft. Wie reageert er?

Wat als je naar die vriend gaat en je geld terugvraagt en die vriend zegt: "50€? Ik weet van geen 50€." Wie reageert er en hoe?

Situatie 2: Je bent samen met vrienden op stap in een club (beetje inkleden: naar welke clubs gaan jullie graag feesten? Sfeer scheppen). Het is erg druk. Je hebt net een drankje besteld en staat met vrienden te praten. Net op het moment dat je wil drinken, krijg je een duw van een jongen die voorbij loopt. Daardoor mors je heel je drankje over je kleren.

Situatie 3: Je bent nog steeds op stap die avond. Je hebt van een afstand meermaals oogcontact met de jongen die je zojuist hinderde. Je ziet hem iets mompelen en wijzen terwijl hij in je richting kijkt. Je kon niet horen wat hij zei.

Situatie 4: Je zit alleen in de bus. Op de bus wordt een allochtone jongen gepest door twee andere jongens wegens zijn huidskleur.

Situatie 5: Dezelfde situatie: je zit nog steeds alleen op de bus. Enkel wordt er nu een jongen gepest door die twee omdat hij homo (zou) zijn.

Situatie 6: Iemand zegt "Je moeder is een..."

MATERIALEN 6: SDD-METHODE

Stop	Denk	Doe
		
<ol style="list-style-type: none">1. Niet onmiddellijk reageren. Tot rust komen. > zie ademhaling2. Kijken/luisteren naar situatie.3. Situatie verduidelijken.4. Eigen gevoel bekijken.5. Wat wil ik dat er gebeurt?	<ol style="list-style-type: none">6. Mogelijke oplossingen/uitkomst bedenken.7. Oplossingen/uitkomsten evalueren.	<ol style="list-style-type: none">8. Beste oplossing/uitkomst kiezen.9. Oplossing/uitkomst uitvoeren.10. Bekijken of gewenste resultaat behaald is. Indien niet, opnieuw Stop-Denk-Doe.

Vragenlijst

STOP

Wat is het probleem?

.....

Wat denk/voel ik?

.....

Wat wil ik dat er gebeurt?

.....

DENK

Wat kan ik doen?

.....

Wat zou er gebeuren, wat zijn de gevolgen?

.....

DOE

Kies een oplossing:

.....

Gewenste resultaat: Ja / Nee

MODULE 5: PRAAT MET MIJ

Module over communicatie

THEORETISCHE ACHTERGROND

Communicatie tussen jongeren en ouders is niet altijd even gemakkelijk. Ze is vaak fragiel en gevoelig aan de minste prikkeling. Ouders vinden het moeilijk om een evenwicht te vinden tussen het houden van toezicht/controlle en communicatie. Jongeren tussen 13 en 17 jaar vertellen steeds minder aan hun ouders. Dit hoeft op zich niet problematisch te zijn. Ouders zijn vaak geneigd om hun kinderen in die periode vrijer te laten. Zo neemt controle door ouders af. Jongeren mogen steeds meer zelf beslissen, bijvoorbeeld wat ze na schooltijd gaan doen. Niet alle jongeren hoeven hiervoor in gesprek te gaan met hun ouders. Het versterkt de kinderen om zelfstandiger te worden. Hoewel dit in bepaalde mate past binnen de ontwikkeling van het kind, kan dit ook negatieve gevolgen hebben. Het bemoeilijkt het toezicht dat ouders hebben op hun kinderen

De meeste ouders kennen volgende situatie maar al te goed: “Als kind vertelde hij me alles, als tiener vertelt hij me helemaal niets.” Wanneer je een gesprek probeert te voeren, krijg je afgemeten antwoorden of ontstaat er een heftige woordenwisseling. Sommige jongeren vinden het vervelend wanneer ouders willen

praten. Toch lijkt het belangrijk te zijn. Volgens sommige onderzoeken is er zelfs een verband tussen de mate van communicatie tussen ouders en hun kinderen en mogelijk crimineel gedrag van de kinderen. Wanneer jongeren zich niet goed gedragen (vechten, stelen, drugsfeiten,...) worden ze vaak terechtgewezen door hun ouders of, wanneer dit in de schoolse context gebeurt, door de leerkrachten.

De kwaliteit van de relatie tussen de ouders en jongeren blijkt een belangrijke rol te spelen. Als de relatie tussen ouders en jongeren goed is (ze vertrouwen elkaar, luisteren naar elkaar en ouders stimuleren hun kinderen in zelfstandigheid), vertellen jongeren hun ouders meer over wat ze doen, waardoor ouders beter toezicht kunnen houden op hun kinderen. Jongeren met een goede relatie met hun ouders vertonen dan ook minder wangedrag. Bovendien suggereert deze studie dat in goed functionerende families ouders geen informatie moeten opeisen of te strenge regels moeten stellen. Dit werkt contraproductief. In gezinnen met minder warme ouder-kindrelaties kunnen regels en controle door ouders juist positief uitwerken. De jongeren vertonen dan minder delinquent gedrag.

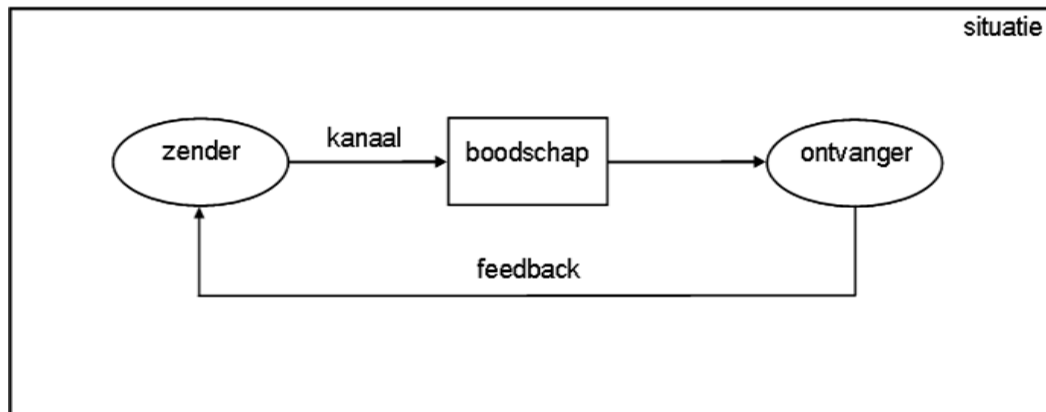
Je kunt leren om met tieners te praten. Maar er zijn twee belangrijke factoren waarmee we rekening moeten houden:

 Onafhankelijkheid: Sommige tieners willen meer vrijheid dan goed voor hen is, maar er zijn ook ouders die minder vrijheid geven dan ze aankunnen. Dit laatste kan voor veel onrust zorgen waardoor de gemoederen hoog kunnen oplopen. Het is belangrijk dat een tiener stapsgewijs zelfstandiger leert worden. Een goede communicatie met de ouders kan hiervoor belangrijk zijn. Ook op school zijn er regels en afspraken die voor een tiener belemmerend kunnen aanvoelen.

Ondanks dat dit vaak algemeen geldende regels zijn, is het toch belangrijk om hierover een open gesprek aan te gaan met de tieners zonder de grenzen van het toelaatbare te overschrijden.

 Abstract denken: Tieners denken minder in zwart-wit maar maken zelf nuances. Het helpt hen om beter te oordelen over bepaalde gebeurtenissen. Doordat niet alles meer zwart-wit is, bestaat de mogelijkheid dat er meer discussies ontstaan en dat ouders, leerkrachten, scholen,... zich meer gaan moeten verantwoorden waarom bepaalde beslissingen worden genomen.

Communicatietheorie

- Zender: persoon die de boodschap doorgeeft
- Kanaal: manier waarop er wordt gecommuniceerd (brief, taal, gsm, mail,...)
- Boodschap: inhoud van de communicatie
- Ontvanger: persoon die de boodschap ontvangt
- Feedback: reactie van de ontvanger op de boodschap
- Ruis: alle factoren die communicatie kunnen bemoeilijken

Mensen kunnen niet 'niet-communiceren'. Ze communiceren dus altijd, ze beïnvloeden elkaar altijd. De mens is in wezen steeds op zoek naar interactie met een medemens. Door deze interactie wordt het hem mogelijk gemaakt zichzelf te leren kennen als mens. Dus wat iemand zegt en doet wordt niet alleen door het individu zelf bepaald, maar ook (en soms meer) door de anderen waarmee iemand in interactie is. Dit geldt eveneens voor de ander(en). Met andere woorden, de interacties tussen mensen en het gedrag dat ze daarbij vertonen zijn niet toevallig.

Iedereen gedraagt zich anders, afhankelijk van met wie hij in interactie is. Een mens wordt beïnvloed door zijn medemens en op zijn beurt zal hij zijn medemens beïnvloeden. Mensen weten weliswaar wat ze doen, doch (voor)zien ze het effect van hun gedrag niet. Actie geeft reactie, hoe dan ook. Op een agressief geladen actie zal dikwijls een agressief geladen reactie volgen. In menig situatie escaleert zoiets tot een conflict waarbij er verwijdering optreedt tussen de betrokkenen.

Doel

In deze module is het vooral belangrijk om de onderlinge communicatie te versterken en een aantal tools aan te reiken die hierin een ondersteunende rol kunnen spelen.

- De communicatie tussen ouders/leerkrachten en jongeren versterken door het

aanleren van een aantal tips, tricks en vaardigheden.

- Jongeren bewust maken van het effect van communicatie en hoe ze dit op een positieve manier kunnen inzetten.
- Communicatie binnen school en gezin verbeteren

Tips & Tricks

Er zijn enkele algemene tips die altijd bruikbaar zijn in de communicatie met jongeren:

- Spreek vanuit jezelf. Gebruik hierbij de ik-boodschap. Benoem ook je gevoelens en stimuleer de jongere om dit ook te doen. Bijvoorbeeld: "Ik maak me zorgen wanneer jij een half uur te laat thuis komt" en niet "Nou ben je weer te laat" > zie oefening 2
- Maak duidelijk dat je de jongere aanspreekt op zijn gedrag en niet op zijn persoon zelf. Jongeren gaan zich snel aangevallen voelen. Daarom is het belangrijk om te focussen op het gedrag en het effect dat dit heeft op jou.
- Neem de tijd voor het gesprek. Ga ervan uit dat je puber het meest deskundig is over zichzelf. Houd je eigen mening voor je en geef hem de tijd zijn verhaal te doen, zonder dat je steeds tussenkomt. Probeer niet te snel met oplossingen of een oordeel te komen, maar stel vragen en laat je

kind zijn standpunt uitleggen. Soms kunnen gemoederen ook hoog oplopen. Op dat moment is het soms zinvol om het gesprek stil te leggen en later op een rustig moment terug op te nemen.

- Stel open en neutrale vragen. De kunst is vragen te stellen die je kind stimuleren om verder te vertellen. Probeer ook niet te veronderstellen hoe ze zich moeten voelen of reageren. Hierdoor kan het gesprek stil vallen. Teveel vragen stellen is ook niet nodig. Zo voelt het aan als een verhoor. Stel bijvoorbeeld hoe-vragen. Dit voelt geforceerd aan maar kan leiden tot verrassende antwoorden. > zie oefening 5
- Zoek samen naar oplossingen en versterk de jongere. Vraag zelf wat ze aan de situatie kunnen en willen doen en of ze verwachtingen van jullie hebben. Op deze manier voelt de jongere zich serieus genomen en is de kans groot dat jullie er samen uit komen.
- Argumenteer op een juiste manier. “Omdat ik het zeg” is niet voldoende en zorgt vaak voor weerstand.
- Je blijft ouder/leerkracht, stel je grenzen. Ga dan niet eindeloos argumenteren. Zeg gewoon: ‘Wij zijn je ouders/leerkracht en we vinden dit belangrijk. Punt’. Houd rekening met tegenwerking en verzet.

Extra: De module Impuls! sluit goed aan bij deze module.

OEFENINGEN

Oefening 1: Doorgeefzin

- **Doel:** inzicht in theorie van communicatie en ruis
- **Deelnemers:** onbeperkt
- **Duur:** 10 – 15 min.
- **Benodigheden:** (zin uit een) krantenartikel
- **Werkwijze:** Iedereen gaat op een rij staan. De eerste vertelt (op fluistertoon) een verhaal vanuit een krantenartikel aan de tweede, de tweede aan de derde enzovoort. Daarna vergelijking van het oorspronkelijk verhaal met het einde.
 - Wat was er moeilijk?
 - Hoe komt dit?
 - Zijn er andere situaties waar communicatie moeilijk loopt?

Voorbeeldzin: *Vierentwintig kleine zotte kinderen met paarse haren spelen in de zwarte modder met hun roze onderbroeken met witte stippen terwijl mama ligt te zonnen met een smoothie in haar handen onder de grote kersenboom.*

Na deze oefening wordt communicatie toegelicht aan de hand van *Communicatietheorie*.

Oefening 2: Ik-boodschap

- 🌈 **Doel:** oefenen om te spreken vanuit de ik-boodschap
- 🌈 **Deelnemers:** onbeperkt
- 🌈 **Duur:** 10 – 15 min.
- 🌈 **Benodigdheden:** Geen
- 🌈 **Werkwijze:** Een jij-boodschap zegt: jij doet iets fout. Een ik-boodschap zegt: ik zou het graag anders zien. Een ik-boodschap nodigt je gesprekspartner uit om begrip op te brengen voor jouw kant van de zaak.

Opdracht: Zet volgende jij-boodschappen om naar een ik-boodschap:

- Wat heb jij er weer een puinhoop van gemaakt!
- Wat een herrie! Zet die muziek zachter!
- Jij doet ook altijd zo geheimzinnig.
- Jij doet nooit wat ik vraag.
- Jij moet nú je mond houden.
- Jij praat te hard.
- Jij laat niet horen hoe het gaat.
- Jij begint steeds over iets anders.
- Wil je nou eens ophouden met dat gerook, alles stinkt.

Oefening 3: Tekening beschrijven

- 🌈 **Doel:** belang van wederzijdse en non-verbale communicatie benadrukken
- 🌈 **Deelnemers:** groepjes van 3
- 🌈 **Duur:** 10 – 20 min.
- 🌈 **Benodigdheden:** 1 tekening, 1 leeg blad, potlood
- 🌈 **Werkwijze:** Je werkt in groepjes van drie. Twee personen zitten op een stoel met de rugleuning tegen elkaar (van elkaar weg gedraaid), de derde persoon staat/zit erbij en observeert. Persoon 1 heeft een tekening voor zich liggen en moet deze beschrijven aan persoon 2. Hij/zij probeert de tekening zo goed mogelijk na te maken, enkel op basis van de beschrijving die hij/zij krijgt van persoon 1 (hij/zij ziet de voorbeeldtekening dus niet). Persoon 1 mag ook niet zeggen wat de ander moet tekenen. Persoon 3 observeert hoe dit verloopt. Als alles klaar is, worden de tekeningen met elkaar vergeleken.
 - In een tweede fase kan je 2 andere proefpersonen dezelfde opdracht laten uitvoeren maar dan mag persoon 2 ook vragen stellen.
 - Als laatste mag je de proefpersonen met de gezichten naar elkaar toe laten zitten zodat ze merken dat non-verbale communicatie ook belangrijk is.

Oefening 4: Rollenspel

- **Doel:** Tips aanleren om te communiceren in moeilijke situaties
- **Deelnemers:** onbeperkt
- **Duur:** 15 – 20 min.
- **Benodigdheden:** Kaartje met tips (zie Materialen 8: Tips rollenspel)
- **Werkwijze:** werk in groepjes van drie. Twee personen voeren het rollenspel uit, de derde persoon observeert. Probeer eerst de situatie na te bootsen zonder tips, daarna doen twee andere personen het met tips. Bespreek daarna hoe het ging. Leerkrachten kunnen deze oefening perfect mee oefenen door hun ouderrol op te nemen of door de casussen om te zetten naar situaties die zich voordoen in de klas.

- Wat waren de verschillen?
- Was het moeilijk?
- Wat merkte je op de in de verschillende situaties?
- Zou je dit thuis ook kunnen toepassen?

De tips in de fiches zijn ook bruikbaar voor de kinderen zelf.

Casussen

- **Weigeren:** Je zoon dochter wil door de week 's avonds naar het park met zijn

vrienden. Hij/zij heeft zijn huiswerk nog niet gemaakt en de afspraak is dat hij door de week niet laat naar buiten mag. > je mag ook je eigen huisregels gebruiken

- **Reageren op een weigering:** Je vraagt aan je zoon/dochter om mee te helpen in het huishouden/huiswerk te maken/... maar hij wil dit niet. Hij weigert resoluut.

- **Kritiek geven:** Je zoon/dochter doet het niet goed op school. Hij is vaak afwezig en is onbeleefd tegen de leerkrachten. Je zoon/dochter laat zich te veel beïnvloeden door zijn vrienden.

- **Kritiek ontvangen:** Je zoon/dochter zegt dat je een controlefreak bent en dat alle andere ouders vele betere regels hebben.

Oefening 5: Doorvraagwedstrijd

- **Doel:** Leren om open en neutrale vragen te stellen en te letten op lichaamstaal
- **Deelnemers:** onbeperkt > werken per twee of groepen van drie
- **Duur:** 10 – 20 min.
- **Benodigdheden:** lokaal met stoelen

 Werkwijze: Maak tweetallen (A, B) en leg uit dat ze een wedstrijdje 'doorvragen' gaan houden. Doe eerst even samen met een deelnemer (A) voor wat de bedoeling is. A kiest een onderwerp waar hij veel mee heeft en van weet. Jij stelt A daar een open vraag over en daarna vraag je daar op door, en door, en door. Als de deelnemers snappen wat de bedoeling is, leg je de regels uit en kan het wedstrijdje beginnen. Leg uit dat er in de praktijk natuurlijk niks mis hoeft te zijn met gesloten vragen, maar dat deze in dit wedstrijdje niet mogen.

- Elke keer als het goed gaat, krijg je een punt (noteer op een velletje)
- Gesloten vraag of te lange stilte? Fout! Dan wissel je van beurt.

Na 5 minuten inventariseer je wie de meeste punten achter elkaar, dus in 1 beurt, heeft behaald (elke beurt begin je gewoon weer met 0 punten). Willen mensen revanche? Vraag aan de beste doorvragers om hun tactiek met de groep te delen, maak nieuwe tweetallen en doe nog een ronde. Goede open vragen zijn neutraal, zo kort mogelijk, bevatten een vraagwoord (wie, wat, waar, wanneer, hoe), worden uitnodigend uitgesproken en ondersteund met lichaamstaal.

Spelregels:

- Je vragen moeten open vragen zijn
- Je vragen moeten doorgaan op wat er is verteld; als je een nieuw onderwerp aansnijdt ben je af
- Je mag niet langer dan 5 seconden nadenken over je vraag

Variant

Maak drietallen en laat steeds 1 van de 3 deelnemers de 'scheidsrechter' zijn, terwijl de anderen vragen en antwoorden. Fout? Dan wisselt iedereen binnen het groepje van rol.

MATERIALEN 8: TIPS ROLLENSPEL

<p style="text-align: center;"><u>Weigeren</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Dat ik duidelijk weiger of nee zeg- Dat ik direct ben door te zeggen dat 'ik' iets niet wil- Dat de weigering specifiek is, dus dat ik aan-geef wat ik weiger- Dat de weigering beslist en resoluut is- Duidelijk maken wat je wel wilt- Dat ik geen smoes gebruik- Dat ik me niet moet verdedigen omdat ik iets weiger- Dat ik mijn non-verbaal gedrag afstem op wat ik zeg	<p style="text-align: center;"><u>Reageren op een weigering</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Laten merken dat ik begrepen heb dat de ander weigert en waarom- Mijn gevoelens van teleurstelling uiten- Accepteren dat mijn verzoek wordt afgewezen en niet mijn persoon- Rustig blijven- Bevraag het verlangen van de ander en probeer te komen tot een compromis zonder dat je ou-derrol vervaagt.- Je blijft de ouder- Onderzoeken of ik op een andere manier mijn doel kan bereiken. Zoek eventueel winst voor de ander- Mijn non-verbaal gedrag afstemmen op wat ik zeg
<p style="text-align: center;"><u>Kritiek geven</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Dat ik duidelijk uitspreek dat ik ontevreden ben met iemands gedrag of manier van doen- Dat ik direct zeg dat 'ik' er last van heb- Dat ik uitleg 'waarom' ik dat gedrag vervelend vind- Dat ik kort en bondig ben- Dat ik concreet ben en het heb over een be-paalde situatie- Dat ik eventueel verzoek om verandering in de positieve richting en ik de ander alternatieven voorstel voor zijn gedrag- Duidelijk maken dat mijn kritiek gaat over zijn/haar gedrag en niet over zijn/haar persoon- Dat ik mijn non-verbaal gedrag afstem op wat ik zeg	<p style="text-align: center;"><u>Kritiek ontvangen</u></p> <ul style="list-style-type: none">- De ander ruimte geven om kritiek te geven- Laten merken dat ik geluisterd heb en begrepen heb over welk gedrag het gaat- Dat ik kort en bondig zeg wat ik van de kritiek vind- Dat ik eventueel gevoelens van teleurstelling uit- Dat ik de ander eventueel vraag aan welke al-ternatieven hij/zij denkt

MODULE 6: INGEKLEURDE WAARHEID

Module over racisme en extremisme

THEORETISCHE ACHTERGROND

Radicalisering en extremisme. Twee zware termen die alomtegenwoordig zijn en bijna dagelijks in de actualiteit voorkomen. Maar hoe bespreken we deze onderwerpen met onze jongeren? Vermijden we ze? Negeren we de vragen die jongeren hierover hebben? Filteren we een groot deel en vertellen we halve waarheden?

School en thuis zijn de belangrijkste contexten waarin jongeren zich begeven. Het zijn de plaatsen waar ze zichzelf kunnen zijn, zich ontwikkelen en beïnvloed worden. Belangrijk dus dat we hier aandacht voor hebben en ruimte maken om hierover te praten. Veel leerkrachten en ouders voelen zich echter niet voldoende sterk om zulke complexe en vaak emotionele onderwerpen als racisme, religie, terreur of radicalisering in de klas of thuis te bespreken.

Echter, hoe meer dialoog, hoe meer contact met ander gedachtegoed, hoe meer verbinding met dat wat anders is, hoe meer jongeren het gevoel krijgen dat ze begrepen worden en hoe minder nood ze voelen om zich te richten tot haatpredikers. Plus, hoe meer kennis jongeren opdoen, hoe kleiner de kans op radicalisering.

Vooraleer we het gesprek kunnen aangaan met jongeren is het belangrijk om zelf genoeg inhoudelijke bagage te hebben over beide begrippen. Wanneer spreken we van radicalisering en wat is het verschil met extremisme? Hieronder staan de belangrijkste termen kort uitgelegd.

- **Activisme:** Het nastreven van idealen op een wijze die niet strijdig is met de wet en het democratische gedachtegoed.
- **Radicalisering:** Het onderzoeken, ontwikkelen en aanhangen van een gedachtegoed en het ontwikkelen van de bereidheid om deze ideeën via ondemocratische acties in werkelijkheid te brengen.
- **Extremisme:** Het nastreven van idealen of doelstellingen die de grenzen van de democratische rechtstaat overschrijden, waarbij illegale acties niet geschuwd worden. Als een persoon of groep overgaat tot het daadwerkelijk uitvoeren van (illegale) acties en geweld om deze ideeën in werkelijkheid te brengen, dan spreekt men van extremisme.

 Terrorisme: De meest extreme uiting van extremisme, waarbij de terrorismewetgeving overtreden wordt. Terrorisme is een fenomeen waarbij specifieke doelwitten worden geraakt met als doel angst onder de bevolking te verspreiden en (een deel van) een staat te destabiliseren.

Concreet kunnen we daaruit volgend zeggen dat een:

- **Activist** de wereld wil veranderen, en daarbij openstaat voor compromissen en nuance.
- **Radicaal** de wereld wil veranderen en daarbij bereid is om dit op ondemocratische wijze te bereiken.
- **Extremist** de wereld wil veranderen, maar daarbij geen compromissen wil sluiten en niet bereid is tot dialoog (zwart-wit). Ondemocratische (illegale) acties worden als acceptabel gezien.
- **Terrorist** de wereld wil veranderen en bereid is daarbij geweld tegen onschuldigen te gebruiken om angst te creëren onder de bevolking.

Bij de begrippen radicalisering en extremisme denkt men dikwijls aan islamitische radicalisering en moslimextremisme. Noch radicalisering,

noch extremisme zijn echter verbonden aan een bepaalde etnische, culturele of religieuze groep. Er wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen. (zie Materialen 9: Samenvatting). Om uitsluiting en discriminatie te vermijden dient dit verschil ook duidelijk gemaakt te worden.

Online risico's

Internet en sociale media spelen een zeer grote rol bij radicalisering en extremisme. Als opvoedingsverantwoordelijken (ouders/leerkrachten) dienen we jongeren hiervan bewust te maken en ze te leren om kritisch te zijn over de informatie die ze verkrijgen via sociale media, de actualiteit en het internet. Jongeren kunnen via websites en internetfora op een laagdrempelige manier in contact komen met *fake news* en radicaal gedachtgoed. Online ontmoeten ze mensen die net als zij op zoek zijn naar antwoorden. Maar ze kunnen ook benaderd worden door ronselaars die hen diepgaand beïnvloeden en soms kunnen aanzetten tot gewelddadige acties. Een bijkomende moeilijkheid is dat het niet eenvoudig is om de bronnen van online informatie te achterhalen. Jongeren kunnen denken dat ze verschillende bronnen raadplegen terwijl de informatie eigenlijk vertrekt vanuit dezelfde afzender.

Jongeren kunnen online gemakkelijk en anoniem gedrag stellen zonder dat het bestraft wordt of

zelfs geweten is door hun omgeving. Voor de omgeving is het dikwijls erg moeilijk om zicht te houden op waarmee de jongere online bezig is. Dat maakt het niet gemakkelijk om hen te ondersteunen en te stimuleren om kritisch te kijken naar de vaak ongenueanceerde boodschappen die op het internet verspreid worden. Het is belangrijk dat we jongeren bewust maken van deze invloeden en ze kritisch leren nadenken over de informatie die naar hen toe stroomt (zie Oefening 3).

Doel

- Een aantal vaardigheden en tips en tricks meegeven die het mogelijk moeten maken om deze onderwerpen thuis of in de klas te bespreken.
- Theoretische achtergrond meegeven zodat ouders en leerkrachten zich gesteerd voelen in het bespreken van deze onderwerpen.
- Het verhogen van (online) weerbaarheid bij jongeren en hen bewust maken van *fake news*.

Tips & Tricks

Wanneer je onderwerpen als radicalisering en extremisme bespreekt binnen de klas of thuis, kan dit leiden tot uiteenlopende reacties. Je zal naast betrokkenheid en enthousiasme misschien ook vooroordelen, opmerkingen of

vragen tegenkomen. Dergelijke discussies zijn niet makkelijk, maar deze reacties bieden ook een aanknopingspunt om de zaken op orde te stellen. De volgende tips kunnen een houvast bieden:

- Neem kleine stapjes. Maak een keuze voor één thema en probeer niet alles tegelijkertijd te doen.
- Herhaal. Een bewustwordingsproces laat zich niet beperken tot een enkel gesprek of bijeenkomst. Door verbanden te leggen tussen actuele gebeurtenissen wordt de betrokkenheid van jongeren vergroot.
- Bereid je goed voor. Lees achtergrondinformatie, verken de verschillende perspectieven. Bepaal je eigen standpunt.
- Bevraag wat ze al weten en waar ze deze informatie vandaan hebben. Zo kan je de betrouwbaarheid van hun bronnen al inschatten. Door beroep te doen op hun kennis en expertise versterk je hen om open te spreken.
- Ga samen op zoek naar antwoorden. Het is niet erg om sommige zaken niet te weten als ouder of leerkracht. Zoek het samen op. Zorg er wel eerst voor dat ze het verschil tussen een mening en een feit kennen. Jongeren kunnen soms een zekere weerstand hebben om iets van ouderen te leren of aan te

nemen. Daarom is het goed om jongeren zoveel mogelijk zelf te laten doen en ze zelf te laten ontdekken en ervaren. Actuele onderwerpen kunnen een goede invalshoek bieden om deze onderwerpen te bespreken, bijvoorbeeld berichtgeving in de media. Ook boeken, films of muziek kunnen een aanleiding zijn. Op deze manier leer je hen ook juiste bronnen raadplegen.

- 🌈 Dialoog ≠ debat. Geef hen, na voldoende onderzoek, de kans om een eigen mening te vormen en deze te uiten. Ga daarna in gesprek met elkaar op een respectvolle manier.
- 🌈 'Zij' en 'wij'. Het praten over groepen mensen verloopt al snel via de tegenstelling 'wij' en 'zij' en in termen als 'goed' en 'fout'. Deze tegenstelling geeft al aan dat er een onderscheid wordt gemaakt. Probeer dit te doorbreken door juist overeenkomsten aan de orde te stellen. Benadruk gemeenschappelijke interesses en doelen. Hebben niet alle jongeren er belang bij om hun schooltijd op een zo leuk mogelijke manier door te brengen? Wil niet iedereen fatsoenlijk en met respect behandeld worden?
- 🌈 Pas op met generalisatie. Nuanceer ook de beeldvorming over (groepen) mensen om stereotypen en

generalisaties te voorkomen. Niet heel Afrika lijdt honger. Net zoals het Christendom een grote verscheidenheid kent, is er ook binnen de Islam sprake van een grote diversiteit. Mensen zijn individuen en allemaal verschillend. Laat deze nuances naar voren komen.

- 🌈 Culturen zijn dynamisch. Er bestaat geen typische Marokkaanse, Turkse of Belgische cultuur. Geen enkele cultuur is statisch. Landen en volkeren kennen talloze (sub)culturen die elk hun eigen spelregels kennen. Deze spelregels veranderen voortdurend door nieuwe ervaringen en inzichten. Daarom bestaat er ook geen handleiding 'hoe om te gaan met...'. Interculturele communicatie betekent vooral: flexibel zijn en belangstelling hebben voor elkaar.
- 🌈 Perspectief. Pretendeer bij lessen of gesprekken niet dat je degene bent die alles weet. De jongeren zelf zijn de doelgroep en dus ook de experts op dit gebied. Het is van belang dat de jongere het gevoel heeft dat moeilijke onderwerpen bespreekbaar gemaakt worden.
- 🌈 Hoe reageer je liever niet. Het negeren van moeilijke vragen is een slechte strategie. Ook wanneer je denkt dat de vraag vanzelf vergeten zal worden of je voelt je onzeker bij het onderwerp, is

het toch belangrijk om hier aandacht aan te schenken.

OEFENINGEN

Oefening 1: Brainstorm

- **Doel:** gesprek rond radicalisering aangaan
- **Deelnemers:** onbeperkt
- **Duur:** 10 – 15 min.
- **Benodigdheden:** eventueel groot blad papier en stift
- **Werkwijze:** Schrijf op een groot blad het woord radicalisering en vraag waaraan gedacht wordt bij dit woord. Schrijf eerst een aantal woorden op en bevrage daarna waarom aan dit woord werd gedacht. Probeer daarna samen tot een definitie te komen. Gebruik hiervoor volgende kernwoorden of woorden die hetzelfde betekenen:
 - Proces
 - Kritiek op
 - Beïnvloed door
 - Onderzoeken van of interesse tonen in
 - Alternatief voor democratische maatschappij
 - Overtuigd van eigen gelijk/waarden
 - Vervreemding van anderen
 - Mogelijkheid tot geweld

Indien het woord radicalisering te moeilijk is (bv. voor jonge kinderen) kan je dit doen met

het woord democratie. Zoek hiervoor eerst een gepaste definitie op waarop je je kan baseren.

Heel de oefening kan ook mondeling uitgevoerd worden of in een gezinscontext.

Oefening 2: Stellingenspel

- **Doel:** tips en tricks aan ouders (en leerkrachten) geven
- **Deelnemers:** onbeperkt
- **Duur:** 10 – 15 min.
- **Benodigdheden:** stellingen en tips (zie Materialen 9: Stellingen)
- **Werkwijze:** Lees een stelling voor en vraag wat je zou doen in een dergelijke situatie.

Stellingen

- Ik heb het liefst dat mijn kind vrienden heeft van zijn eigen cultuur.
- Het is het beste om moeilijke onderwerpen zoals racisme/radicalisering/terrorisme te negeren.
- Ik (ouder/leerkracht) heb altijd gelijk.
- Nuanceren is niet belangrijk in een gesprek met je kind. Alles is gewoon zwart of wit. Dat is het makkelijkst.
- Ik hoef alleen maar onze eigen godsdienst te bespreken met de kinderen.

Oefening 3: Fake news

 Doel: jongeren bewust maken van *fake news* en hoe het te herkennen

 Deelnemers: onbeperkt

 Duur: 10 – 15 min.

 Benodigdheden: internet, scherm (laptop, smartboard, ...)

 Werkwijze: bespreek eerst met jongeren waar ze hun informatie op het internet vandaan halen, bespreek de betrouwbaarheid hiervan en vooral wat ze er zelf van denken. Vraag of ze het bestaan van *fake news* of nep nieuws kennen en of ze hier zelf al mee in contact zijn geweest. Speel daarna het filmpje af en bespreek dit.

Video:

<https://www.youtube.com/watch?v=UDTAvQyh5Zo>

Oefening 4: Rollenspel

- **Doel:** oefenen op beantwoorden van moeilijke vragen
- **Deelnemers:** onbeperkt (per 3)
- **Duur:** 10 – 15 min.
- **Benodigdheden:** 3 stoelen, 2 proefpersonen en een observator, casussen, blad met tips (zie theorie)
- **Werkwijze:** persoon A is ouder en persoon B een kind. Persoon B stelt een moeilijke vraag aan persoon A. Persoon A probeert hier zo goed mogelijk op te antwoorden. Persoon B mag veel doorvragen stellen en het persoon A redelijk moeilijk maken. Observator mag hulp bieden indien het gesprek vast

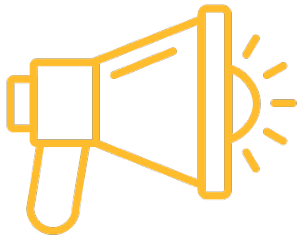
komt te zitten of persoon A wat tips nodig heeft. Daarna wordt het gesprek besproken en kan er van rollen gewisseld worden.

Mogelijke vragen:

- Wat is discriminatie/racisme/radicalisering?
- Waarom plegen mensen aanslagen?
- Welk geloof is het juiste?
- Waarom hebben mensen problemen met mijn geloof?
- Wat zegt de Bijbel/Koran over andere religies?
- Verzin zelf vragen die aansluiten bij de eigen leefwereld.

MATERIALEN 9: SAMENVATTING

Radicalist

wil wereld
veranderen

compromisbereid
open voor nuance

Extremist

wil wereld
veranderen

niet
compromisbereid
geen dialoog

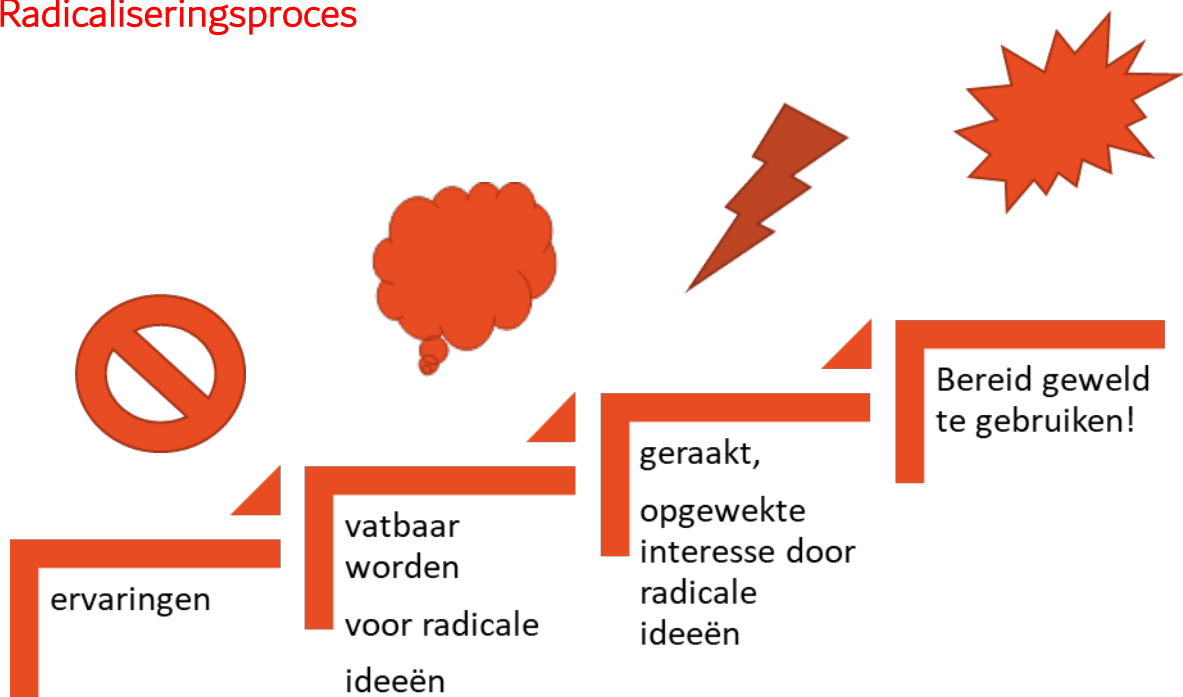

Terrorist

wil wereld
veranderen

niet
compromisbereid
gewelddadig

Radicaliseringsproces

MATERIALS 10: STELLINGEN EN REACTIES

Ik heb het liefst dat mijn kind vrienden heeft van zijn eigen cultuur.

- Vriendschappen met iemand van een andere cultuur zorgen voor minder zwart/wit
- Ze verminderen praten over 'wij' en 'zij'
- Je wordt 'rijker'
- Je leert van elkaar en over elkaar
- Probeer dit ook zelf te doen
- Stimuleer zelf ook contact tussen verschillende groepen
- Bv. buurtfeesten, lentepoets... zijn hiervoor altijd een goed idee

Het is het beste om moeilijke onderwerpen zoals racisme/radicalisering/terrorisme te bespreken.

- Praten over moeilijke onderwerpen
- Leer je kind ook dat 'de perfecte samenleving' niet bestaat. Vertel je kind ook over je eigen ervaringen, wat speelt in de actualiteit
- Zoek actief mee naar informatie
- NIET: 'het zijn allemaal racisten' of 'we zullen er toch nooit bij horen' het zijn altijd dezelfde'
- WEL: vooroordelen tegengaan met argumenten en humor, afkomst en cultuur positief bekijken

Ik (ouder/leerkracht) heb altijd gelijk.

PRAAT

- Laat je kind over alles vertellen, ook al keur je niet alles goed
- Praat over fouten maken
- Praat over omgaan met verschillen

WEES OPEN

- Luister naar wat je kind bezighoudt
- Stimuleer je kind om zoveel mogelijk thuis te vertellen
- Geef je kind de kans om zelf een antwoord te vinden op wat goed/fout is
- Help mee bouwen aan oplossingen

Nuanceren is niet belangrijk in een gesprek met je kind. Alles is gewoon zwart of wit. Dat is het makkelijkst.

- Een puber zoekt antwoorden, maar 'aanvaardt' niet altijd de antwoorden van ouders/docenten.
- Het is beter dat ouders naar antwoorden zoeken *samen met* hun kind.
- Praat zo open mogelijk; sluit geen antwoorden uit
- Geef zo weinig mogelijk zwart/wit-antwoorden. Weinig dingen zijn helemaal goed of helemaal slecht
- Het is vooral belangrijk dat je kind leert dat er heel veel verschillende meningen zijn
- Zorg dat je altijd goede argumenten hebt. Als jij ze niet hebt, zoek dan naar iemand die ze wel heeft.
- Niet: waarom? Daarom.
- Durf van mening te veranderen!
- Een mening is niet gelijk aan een regel.

Ik hoef alleen maar onze eigen godsdienst te bespreken met de kinderen.

- Kijk op een open manier naar godsdienst
- Probeer de 'grote lijnen' te zien in en tussen godsdiensten
- Zo zie je waar verschillende godsdiensten overeenkomen
- Andere godsdiensten kennen zorgt voor meer kennis en begrip
- Je leert ook wat ter discussie staat en waarom
- Maak een 'vertaalslag' van godsdienst naar de maatschappij, van 'toen' naar 'nu'
- Praat met je kind over zijn/haar plaats in de maatschappij.

COHESION

citizenship education
on social inclusion

cohesion.eu

Toolkit: Thuis op school

De thuis- en schoolsituatie hebben grote invloed op de sociale ontwikkeling van kinderen tussen 10-14 jaar. Daarom is het belangrijk om bruggen te slaan tussen deze twee werelden en docenten, ouders en hun kinderen samen te brengen. De modulaire Toolkit: Thuis op school biedt oefeningen over de thema's **Inclusie en diversiteit**, **Groepsdruk**, **Conflictoplossing**, **Communicatie** en **Racisme en extremisme**.

De oefeningen dragen bij aan het zelfvertrouwen van docenten en ouders wat betreft het bespreken van deze belangrijke thema's met hun leerlingen of kinderen. Bovendien start de toolkit met een module waarin de kennismaking en het contact tussen docenten en ouders centraal staat. Dit alles gericht op het ontwikkelen van wederzijds vertrouwen en respect.

De toolkit helpt scholen met het creëren van een omgeving waarin leerlingen (sociaal) veilig kunnen leren en ontwikkelen. En door de ouders te betrekken, spreidt deze omgeving zich ook uit tot ver buiten het schoolplein.

Co-funded by the Erasmus+
Programme of the European Union

